

nr 47, juni 2023

HILVERSUM 3

PERIODIEK van en voor LUDGERIANEN - op initiatief van LICHTING '62-'67

mailadres: redactie@postvakh3.nl
website: www.postvakh3.nl

COLOFON

REDACTIE (lichting 62-67)

Ton Boogmans: redacteur

Herman Jansen: redacteur

Frits Le Roux: redacteur, website

Harrie de Valk: lay-out, eindredacteur

MEDEWERKERS

Jos Bus (63-66)

Gijs Eijsink (61-66)

Hans Heemskerk (65-70)

Wim Koppen (64-69)

Gerard Kosse (62-67)

Rien Overvelde (59-64)

Henk Ruijter (63-68)

Alowie Stijnenbosch (64-69)

Jan Verheijen (63-68)

Herman Verweij (61-66)

Hans Wentink (59-64)

Hans de Winther (61-66)

Hans Wynants (59-64)

Redactieadres: Wethouder Peetershof 9
5665 SG Geldrop
devalkharrie@gmail.com

INHOUDSOPGAVE

Ctrl + klikken op onderstreepte woord voor directe koppeling!

- Blz. 1: Colofon
- Blz. 2: Inhoudsopgave
- Blz. 3: Van de eindredacteur
- Blz. 4: **Frits Le Roux**: Het einde van de H3.
- Blz. 4: **Jan Voorbij**: Aan de redactie van Hilversum 3

THEMADEEL: POËZIE

- Blz. 7: **Gerard Kosse**: De geur van seringen.
- Blz. 11: **Frits Le Roux**: Dromen en dichten.
- Blz. 12: **Jos Bus**: Bericht uit de Provence (15).
- Blz. 17: **Harrie de Valk**: Persoonlijk als zodanig ... Rijmen en dichten.
- Blz. 19: **Herman Verweij**: Gewoon genieten van een goed gedicht.
- Blz. 22: **Herman Jansen**: Een gedicht van "W.F. Hermans".
- Blz. 24: **Hans Heemskerk**: Wat men ook doet, de tijd verstrijkt.
- Blz. 26: **Alowie Stijnenbosch**: Poëzie, opstand, onrustige tijden, gedachtenkronkels.
- Blz. 29: **Rien Overvelde**: Van poesiaalbum tot Poëzie.

ALGEMEEN DEEL

- Blz. 31: **Jan Verheijen**: Neurodiversiteit.
- Blz. 34: **Gijs Eijsink**: Het steeds kleiner wordende klasje.
- Blz. 37: **Hans Wynants**: Los perros pintados.
- Blz. 38: **Henk Ruijter**: Lync & Co.
- Blz. 40: **Hans de Winther**: Die patiënt was ik
- Blz. 42: **Ton Boogmans**: Voortbestaan H3 gewaarborgd?
- Blz. 44: **Jan Verheijen**: Televisie (stripverhaaltje).
- Blz. 45: **Frits Le Roux**: Kill de Kerstman (vervolgverhaal deel 11).

-
- Blz. 49: **Redactie**: Korte berichten
 - Blz. 50: **Herman Verweij**: Misschien
 - Blz. 51: Slotpagina

Ctrl + klikken op onderstreepte woord voor directe koppeling!

Waarde Ludgergenoten,

Een van de Ludgerianen die wij hebben benaderd bij onze pogingen om nieuwe redactieleden te werven om Hilversum 3 na ons vertrek in maart 2024 voort te zetten, was *Jan Voorbij*. Jan reageerde in een uitgebreid schrijven helaas negatief op ons verzoek. In zijn mail die wij op de volgende pagina integraal hebben geplaatst, stelt hij dat intussen het meeste over het Ludgerusverleden wel gezegd is en dat latere lichtingen die het stokje zouden kunnen overnemen niet meer die hechte band met de school en met elkaar zouden voelen. Ik heb de neiging om dat in grote lijnen met hem eens te zijn.

Jaren geleden hebben wij als redactie al de keus gemaakt om steeds meer dat verleden los te laten en ons te richten op het hedendaags gedachtengoed en de activiteiten van Ludgerianen. Met de achterliggende gedachte dat het gedeelde verleden er voor zou zorgen dat de voormalige Ludgerianen nog steeds in elkaar geïnteresseerd zouden zijn.

Een mix van verleden en heden bleek goed aan te slaan want Hilversum 3 bloeide als nooit tevoren. Het is daarom spijtig nu te moeten constateren dat de kans op voortzetting zo goed als vervlogen is. Het zij zo.

Het thema van deze editie: Al zijn er onder onze lezers fervente liefhebbers, niet voor iedereen zal **poëzie** de meest geliefde literatuur zijn. We hebben er in onze periodiek wel altijd de nodige aandacht aan besteed. In dit themanummer vonden we het zinvol die poëzie nu eens wat uitgebreider aan de orde te stellen om de waarde ervan duidelijker te maken aan hen die er niet zo direct warm voor lopen. We hopen dat de auteurs daarin geslaagd zijn. Met name *Jos Bus* en *Herman Verweij* doen ieder op hun eigen wijze zeer geslaagde pogingen om de poëzie aan de man te brengen. Onafhankelijk van elkaar kwamen *Herman Jansen* en *Ton Boogmans* zelfs op het lumineuze idee daarbij Kunstmatige Intelligentie in te schakelen!

Vanwege het thema geef ik dit keer met plezier aan Loesje het laatste woord.

Allemaal een mooie zomer gewenst,

Harrie de Valk

HET EINDE VAN DE H3?

We hebben ons best gedaan; we gingen onderzoeken hoe het ervoor stond met de belangstelling voor onze periodiek. De uitkomsten van een enquête zouden kunnen helpen om Ludgerianen te interesseren het redactiestokje van ons over te nemen. Uit de enquête bleek dat de belangstelling en de waardering voor onze periodiek voldoende groot was om de voortzetting van de H3 te bewilligen. Dat streelde ons natuurlijk. Maar ondanks onze goede geloofsbrieven liepen onze pogingen anderen te interesseren een nieuwe redactie te gaan vormen op niets uit. Dat was overigens niet geheel onverwacht. We vermoedden al dat we misschien wel het onmogelijke vroegen. Niemand van de lezers en niemand van de jongere Ludgerianen die we benaderden, gaf aan mee te willen werken aan een nieuwe redactie. Niemand zou van Harrie, die het al 14 jaar voor elkaar kreeg dat Ludgerianen uit verschillende jaargangen bijdragen leverden, het stokje gaan overnemen. Zo'n man vind je ook niet zomaar!!! De redactie heeft zo'n bekwame enthousiasteling in elk geval niet gevonden. Over de vraag wat daarvan misschien de reden was, stuurde Jan Voorbij (lichting '69 - '74) ons een verhelderende mail. Met zijn toestemming hebben we die hier geplaatst. Misschien moesten we maar gewoon accepteren dat het mooi is geweest en een poging ondernemen om met de laatste nummers fraai te eindigen. We beloofden onszelf en de lezer dat we het 'nummer vijftig' zouden gaan halen. Of dat ons gaat lukken, weten we niet. We gaan er ons best voor doen.

Namens de redactie: **Frits Le Roux**

Aan de redactie van Hilversum 3

Jan Voorbij (71-74):

Mannen, goedenavond,

Ik kan mij heel goed voorstellen dat de huidige redactie vindt dat het tijd wordt om op te stappen, nadat zij al die jaren de verantwoordelijkheid voor het Ludgerus-periodiek H3 heeft gedragen. De jaren en de gezondheid (of het gebrek daar aan) gaan tellen. En het kan sowieso goed zijn om de pen eens door te geven aan andere oud-Ludgerianen, die de klus met een frisse blik gaan klaren.

H3 heeft altijd mijn interesse gehad voor zover ik me daarin kon herkennen. En dan gaat het met name over mededelingen over of bijdragen van oud-studenten. Een enkele keer kwamen ook docenten ter sprake (frater Hilarius, frater Nieland bijvoorbeeld) en aspecten van de geschiedenis van Ludgerus.

Ontwikkelingen, met name vernieuwingen, die tijdens de overgang van kweekschool naar pedagogische academie plaatsvonden, hadden daarbij mijn bijzondere interesse, mede omdat ik ruim 20 jaar als lerarenopleider en medevernieuwer van het opleidingsonderwijs heb gewerkt op de Hogeschool Domstad in Utrecht, waarvan Ludgerus één van de erflaters was.

De ontwikkelingen waarvan ik tussen 1969 en 1974 op Ludgerus getuige was (eerst als Havo-leerling, daarna PA student) kwamen daardoor voor mij ook in een bijzonder licht te staan. Want veel later is mij gebleken dat die ontwikkelingen toen al de kiem bevatten van de ver-

nieuwelingen van het opleidingsonderwijs zoals die tussen 1989 en 2010 op Hogeschool Domstad gestalte kregen. (In 2010 fuseerde de Hogeschool Domstad met de Theo Thijssen Academie van de Hogeschool Utrecht en hield helaas op te bestaan).

Zonder andere auteurs te kort te doen moet ik toch zeggen dat de overige bijdragen mij niet echt konden bekoren, al waren die nog zo zorgvuldig geschreven en geïllustreerd en verdient het feit dat ze die met ons wilden delen respect. Gedichten en gedachten, overpeinzingen en reisverslagen etc.: ze spraken me niet aan en ik had steeds gevoel daar mijlenver van af te staan. Dat heeft ongetwijfeld te maken met mijn eigen Ludgeriaanse jaren en de wijze waarop ik die beleefd heb.

Ik heb de indruk dat de binding die de oudere lichten voelen en die indertijd tot het (her)oprichten van H3 hebben geleid alles te maken heeft met het gegeven, dat studenten uit die perioden een lange en intensieve internaattijd met elkaar hebben doorgemaakt. In die periode stond "de katholieke zuil" nog recht overeind en was volstrekt helder waar Ludgerus voor stond. De hechte band die deze studenten blijkens bijdragen en reünies nog steeds voelen is onder dat gesternte gevormd en nog steeds voelbaar.

In mijn geval duurde de internaattijd maar iets meer dan 2 1/2 jaar. In mei 1972 kwam een einde aan het internaat en werden we voor de keus gesteld: of een kamer zoeken of terug naar huis en de opleiding voortzetten in de eigen regio. Het met elkaar samenleven op het internaat verdween, maar de vriendschappen bleven.

Hierop aansluitend wijs ik erop dat er mijns inziens een wereld van verschil is tussen de lichten die H3 dragen en die van mijn jaargroep en daarna waardoor de herinneringen ook anders beleefd worden. Waarin zit dat verschil? Ik waag een poging om dat te beschrijven:

Toen ik in augustus 1969 op Ludgerus terechtkwam was er een ontwikkeling gaande waarvan de "symptomen" al beschreven werden in verschillende bijdragen in H3: het roomse bolwerk Ludgerus begon nu uit elkaar te vallen. De ene frater na de andere ging dood of trad uit, het docentenkorps bestond inmiddels voornamelijk uit leken en er waren inmiddels meer externe dan interne studenten. Het internaat leidde al geruime tijd een kwijnend bestaan, verkeerde in financiële nood en er was nauwelijks nog belangstelling van jongeren voor deze leefwijze. Mijn internaatgroep begon nog met 16 mensen, de laatste groep, die na ons kwam in 1970, bestond nog maar uit 7 jongens. Het toezicht stelde nauwelijks nog iets voor, want de "geest van de vrijheid" was uit de fles en daar niet meer in te krijgen.

De crisis in de katholieke kerk leidde ook bij Ludgerus tot een identiteitscrisis en de vraag "waar moeten we heen met Ludgerus" was bijna tastbaar aanwezig. De sportvereniging HIOS bestond nog tot 1971, maar de culturele activiteiten (toneel, muziek) waren volledig verdampd, op een kleine cabaretgroep na. Voeg daarbij het opzetten van de nieuwe Havo-top en de transformatie van kweekschool naar pedagogische academie, ontwikkelingen die al vóór 1968 begonnen waren, en het moge duidelijk zijn dat deze periode sterk verschilde van wat eerdere lichten in de jaren 50 en 60 beleefden. De onderlinge binding was dan ook veel minder sterk en alles leek soms als los zand aan elkaar te hangen.

Misschien dat ik door al deze zaken nauwelijks verwantschap voel met de H3. Misschien ook omdat met de twee boeken van Rien Overvelde en verschillende bijdragen in H3, die wél over Ludgerus gaan, nu alles wel gezegd is.

Daarbij komt nog dat veel oud-studenten zich nauwelijks nog iets lijken te herinneren van hun Ludgerustijd. Toen Ted Schilder en ik onze research deden voor het artikel "Hommeles op PA Ludgerus" (zie H3 nr.44) waren we geschokt door het feit dat we veel details niet konden verifiëren of nieuwe konden genereren uit de herinneringen van oud-studenten. Voor sommigen is hun Ludgerustijd een grijs gebied en misschien speelt ook mee dat niet iedereen deze tijd even intensief heeft beleefd.

Naarmate wijzelf steeds meer de laatste rij in het bos worden (of al zijn), de herinneringen aan Ludgerus vervagen of vertekend raken en er in onze ouderdom hele andere kwesties spelen dan toen we jonge goden waren, is het misschien goed onder ogen te zien dat we dit los moeten laten, zoals zoveel andere zaken. "It was good while it lasted". En dat zou ook heel goed voor H3 kunnen gelden.

Misschien past het ons beter om de waardevolle herinneringen, die wij vast allemaal hebben, te koesteren als gaven van het leven en die in ons hart te bewaren in het besef dat we rijke mensen zijn.

Voor mezelf sprekend stel ik vast dat ik dankbaar ben voor mijn 'formative years' op Ludgerus en wat onze docenten en mentoren, medestudenten en vrienden, stagescholen en -klassen ons toen hebben gegeven, waardoor we konden worden wie we nu zijn.

Ik waardeer het appèl wat de redactie op mij gedaan heeft om de H3-fakkelt over te nemen. Maar het bovenstaande, mijn vrijwilligerswerk en andere verplichtingen doen mij besluiten deze taak niet op mij te nemen. Wat jullie beslissing als redactie ook mogen zijn: opheffen of doorgaan, ik wens jullie alle succes en spreek mijn erkentelijkheid uit voor het werk aan H3 dat jullie hebben verricht.

Hartelijke groet

Jan Voorbij,

Voormalig onderwijzer, schoolbegeleider/hoofd Onderwijs Media Centrum, lerarenopleider/
Pabodocent Geschiedenis & Didactiek, studieloopbaanbegeleider –

En dat alles met dank aan "Ludgerus"!

THEMADEEL

DE GEUR VAN SERINGEN

DEEL 1: SIGNALERING VAN EVOCATIEVE EN REGULERENDE EFFECTEN VAN GEDICHTEN

Amsterdam, 17 mei 2023 – Gerard B. Kosse, Ludgerjaargang 62-67

**SCHRIJF OVER WAT IK HEB GEDACHT
IN STROFES ZIJN GEDACHTEN LICHTER
WORDEN WOORDEN OOK SOMS ZACHT**

Bovenstaand citaat komt uit het gedicht <DROMEN EN GEDICHTEN> van onze welbekende Ludger-alumnus Frits Le Roux. Je vindt zijn lyrisch, introspectief verslag van <dichtend bezig-zijn> op bladzijde 10 van deze editie en op pag. 14 van zijn recent verschenen dichtbundel <Schakels 2022> (ISBN 9 7894644339168). Ik koos het vanwege het feit dat met die drie regels iets tot uiting komt waarover nog niet of nauwelijks iets gepubliceerd is binnen de literatuurwetenschappen. Namelijk, over de **psychodynamische processen en effecten van het verwoorden-van-iets-in-dichtvorm**. In bovenstaand, concrete voorbeeld transformeert de <niet expliciet verwoorde, maar wél doorvoelde hardheid van een ervaring> -- *door het proces van de dichterlijke verwoording ervan* – zelfs in zijn tegendeel. Deze wordt “zacht”. Dus emotioneel behapbaar!

VORM- EN RITMEDWANG

Op Wikimedia is sinds kort een uitstekend artikel te vinden over de essentie en kenmerken van de literaire uitingvorm die we aanduiden met de term <gedicht>. Met name is voor deze bijdrage aan ons alumniblad van belang de constatering dat er bij **elk gedicht sprake is van een vaste opzet** (= de dichtvorm) die dicteert hoe het rijmschema, het ritme (versmaat), de klank of de inhoud van dat gedicht eruit komen te zien. Met andere woorden: de te verwoorden boodschap (ervaring, emotie, inzicht, overweging) wordt **in een dichterlijk keurslijf gedwongen**.

Opmerkelijk is echter dat het bijzondere, **psychologische proces en het effect van de hierboven gesignaleerde dwang** tot nu toe nooit zijn belicht. Daarvoor geef ik in dit DEEL I VAN MIJN EXPOSÉ een voorzetje. Uiteraard met de stille hoop dat het door mensen met meer verstand van literatuur zal worden aangemerkt als **prolegomena** (Gr., het vooraf gezegde).

Dus als een inleiding op hun toekomstige, wetenschappelijke behandeling van de procesmatige psychodynamiek en de ermee verweven **bewustzijns-transformaties die optreden bij <introspectie & zich uiten door middel van gedichten>**.

De grondbegrippen die m.i. de bedoelde transformatie bewerkstelligen, zijn <evocatie> en <regulering>. Vandaar de ondertitel van deze bijdrage aan ons alumniblad. Ik licht ze hieronder slechts signalerend toe aan de hand van een tweetal biografische voorbeelden. Een tentatieve uitwerking van deze twee psychologische processen zal in een nog te schrijven Deel 2 aan de orde komen.

GEUREN EN LYRISCHE GEDICHTEN

Toen ik een paar weken geleden het graf van mijn eerste, in 1992 overleden geliefde, ging verzorgen werd ik – als door een bliksemschicht – **getroffen door de geur van sering**. In eerdere bijdragen aan onze alumni-media kwam al op verschillende manieren aan de orde dat geuren een heel belangrijke plaats hebben in mijn leven. Geuren speelden en spelen een vaak doorslaggevende rol in mijn **actuele, emotionele beleving** van kwalitatieve zaken als erotiek, liefde, vriendschap, vreugde, en verdriet. Hoe en waarom dat zo is, kun je lezen in een paar bijdragen op onze alumni-website PostvakH3.nl. Via eindnoten 1 en 2 beland je bij die onthullende artikelen over de hier aangekaarte werking van ons seniorengeheugen.

In het recente reminiscentie geval op de begraafplaats deden de bloeiende seringstruiken me denken aan de talloze keren dat ik me als snotneus van een jaar of 12-13 vertwijfeld en wanhopig voelde in het voorjaar van 1958. Vooral als ik de artsen en psychiaters die mijn geesteszieke moeder behandelden, wilde overtuigen van de juistheid van mijn observatie en interpretatie van moeders gedrag. Zij gingen toen nog steevast voorbij aan het feit dat ik ons gehele huishouden bestierde en namen me niet voldoende serieus. Via eindnoot 3 kun je kennis-nemen van de abnormale gezinssituatie waarin ik toen verkeerde.

In de aanloop naar de hierboven bedoelde moeilijke gesprekken, **putte ik moed uit de aangename seringengeur van de struiken achter in onze tuin, terwijl ik zachtjes een zelfge-maakt, allitererend gedichtje reciteerde** in de taal-waar-in-en-waarmee-ik-voelde. Dus in de (Nedersaksische) taal van mijn geboortestreek. De beginregels kan ik nog steeds opdreunen. Het begint zo:

**“IK ZET STRAKS MIEN MOOISTE PETTIE OP
DAN KRIEG IK VAST NIET OP MIEN KOP!”**

Het werkte als een bezwering! Vooral als ik die zin bleef herhalen terwijl ik mijn ‘zondagse pak’ aandeed om er zo volwassen mogelijk uit te zien tijdens de confronterende gesprekken met de geleerde lieden die ik onder ogen moest komen. Ik kon het toentertijd niet beredeneren, maar ik was me wél scherp **bewust van de effectieve, evocatieve kracht van dat primitieve, lyrische gedichtje waarmee ik mijn eigen, actuele gevoelsleven (lees: angst) spontaan uitte, onder controle bracht, en dat gevoel dus regulerend veranderde in moed en zelfvertrouwen**.

Echter, *hoe* de twee dominante, psychodynamische krachten van dat transformatieproces – evocatie en regulering (van emoties) – in onderlinge samenhang werken *in en ten gevolge van de vorm- en ritmedwang van (lyrische) gedichten*, is tot op heden nauwelijks onderzocht of beschreven. Vandaar dit signalerende artikeltje. Ik voeg er nog aan toe dat ik denk dat er binnen afzienbare tijd meer wetenschappelijke aandacht komt voor hetgeen ik nu signaleer. Immers, ik weet dat er in humanistische, psychotherapeutische kringen belangstelling voor bestaat om evidente welzijnsredenen.

LYRISCHE GEDICHTEN ALS EXEMPLARISCH VOORBEELD

Ik denk dat het samenspel van regulerende en evocatieve krachten het duidelijkst te herkennen is in lyrische gedichten. Immers, bij deze dichtkunst is er altijd sprake van een dichter die ***zijn eigen actuele gevoelsleven in een bepaalde dichtvorm uit***. Zijn subjectieve ervaring van vaak hevige, aangrijpende gevoelens – vooral van smart of vreugde -- worden in een door hem gekozen dichtvorm vertolkt. In onderstaand, tweede biografisch voorbeeld koos ik in 1969 voor mijn overweldigende blijheid- en smart-emoties de veertienregelige dichtvorm <sonnet>. Zo nodig, kun je in en via eindnoot 4 je geheugen opfrissen over de kenmerken van zo'n sonnet en het daarbij veel gehanteerde rijmschema.

Het onderstaande sonnet stamt uit de periode 1969-1970: mijn Coming-Out Periode. Een tijd waarin het woord <gay> nog niet bestond, maar er <in verlichte kringen> sprake was van <homofielen>, terwijl de overgrote massa het alleen maar had over poten, flikkers en wat dies meer zij. Het gedicht schreef ik eind 1969 en **memoreert allereerst mijn blijheid ten gevolge van mijn eerste, kortstondige homo-affaire.** In dit geval met Bartje, een Indomedestudent die toen nog <in de kast> verbleef. **Vervolgens ontweek ik te vervallen in een diepe depressie** door te kiezen voor een *dichterlijke verwoording* van de nare afloop van die existentieel aangrijpende affaire. Bartje figureert daarom ook in het 2^e deel van de rapportage van de biografische interviews die Frits Le Roux me in september 2016 afnam. Zie diens rapportage <ontdekking van de liefde 1967-1975>:

<https://www.postvakh3.nl/archief/2-studie-en-carriere/>

Hier volgt nu het aangekondigde sonnet uit die tijd:

LIEVER <ZÓ> DAN ANDERS

**IK HAD EEN VRIEND, MIJN ALLEREERSTE JONGEN
MET WIE IK TOT EEN TOPPUNT BEN GERAAKT.
ALLEEN AL DAAROM HEB IK LUID GEZONGEN
DAT EINDELIJK OOK IK NU WAS ONTWAAKT.**

**TOCH MOCHT IK NOOIT EEN NACHTJE BIJ HEM SLAPEN:
NIET VERDER DAN DE BANK EN IK SLECHTS BLOOT;
EEN KEER OF TWEE, EN NOG EEN KUSJE KAPEN;
DE LAATSTE TRAM EN NIET HET MORGENROOD.**

**TOEN VOND IK PLOTS EEN BRIEFJE OP MIJN MAT:
DE LAFBEK SCHREEF DAT IK 'T MAAR MOEST VERGETEN,
WANT PA EN MA, DIE KWAMEN LANGS, EN DAT
HÚN ZOON EEN POOT WAS, MOCHTEN ZE NIET WETEN.**

**IK HEB BARTS FOTOOTJE METEEN VERSCHEURD
EN ZEKER WEL EEN LANGE WEEK GETREURD.**

GERARD B. KOSSE – AMSTERDAM, EIND 1969

Nadat in bovenstaand relaas op een juichende, blijde toon mijn eerste echte liefdeservaring werd vertolkt in het de aanvang van het octaaf, volgt een tweede kwatrijn waarin ik enkele mitigerende kanttekeningen plaatste over de omstandigheden waarin ik die himmelhoch jauchzende gevoelens verkreeg. Dan volgt de dramatische wending, de chute. De mij blij

makende liefdesgevoelens veranderden inhoudelijk in hun tegendeel, in deprimerende, mij overrompelende gevoelens van teleurstelling en deceptie. Maar ik liet het niet zo ver komen. De inhoud van het sextet wordt namelijk gevormd door de verwoording van het incident dat mijn diepe droefheid veroorzaakte. Mijn aandacht en emotie richtten zich daarbij noodzakelijkerwijs op de lafheid die sprak uit het achterlaten van een briefje waarin Bart me aan de kant zette omdat zijn ouders niet mochten weten dat hij ook “zo” was.

Toepasselijke verbeelding van de transformatie naar weerbaarheid in de gevoelens van voorgaand gedicht

Het sextet schildert echter niet alleen een emotionele wending en tegenstelling. Het lafheidsbeeld dat erin tot uiting komt, leidde me ook tot een weerbare opstelling: ik verscheurde Barts fotootje en maakte met dit gebaar een eind aan de mij bedreigende wanhoopgevoelens en kon – na een bedroefd weekje – de draad van mijn studentenbestaan en homoseksuele geaardheid weer oppakken.

Hier laat ik het voorlopig bij.

IN DEEL 2 ZAL IK T.Z.T. VERDER INGAAN OP DE REGULERENDE EN EVOCATIEVE KRACHTEN DIE INHERENT ZIJN AAN DE VERWOORDING VAN IETS IN DE VORM VAN EEN GEDICHT.

EINDNOTEN

1 OVER <GEUR EN HERINNERING>

Een vlot leesbare, boeiende en ook nog eens beknopte, wetenschappelijke uiteenzetting vind je in: Douwe Draaisma, **WAAROM HET LEVEN SNELLER GAAT ALS JE OUDER WORDT: DE GEHEIMEN VAN HET GEHEUGEN**. Groningen, 2001. Blz 42-57

2 OVER DE VOORSPELBAARHEID VAN DE CYCLISCHE ESCAPADES VAN ONS SENIORENGEHEUGEN:

<FLASH BACKS & ANDERE HEINNINGEN> : <https://www.postvakh3.nl/archief/2-ons-seniorengeheugen/>

3 OVER DE PIJNLIJKE GEZINSOMSTANDIGHEDEN EN MIJN ROL DAARBIJ:

Zie <JEUGD EN INTERNAAT>: Deel 1 van de drie rapportages van het biografische diepte-interview waaraan Frits Le Roux me in 2016 onderwierp tijdens een drie dagen durend verblijf op het Zuid-Franse Domein nabij Toulouse waar hij en zijn geliefde Ans tot nu toe nog verblijven: <https://www.postvakh3.nl/archief/1-jeugd-en-internaat/>

4 KENMERKEN VAN EEN SONNET

Het (Italiaanse) sonnet bestaat uit vier strofen en 14 regels. De eerste twee strofen, het **octaaf**, bestaan uit vier regels, de kwatrijnen. De laatste twee strofen, het **sextet**, bestaan MEESTAL uit twee strofen van drie regels, de terzinen. Maar ik gebruikte in mijn jeugdige Coming-Out-Periode die hier aan de orde is meestal niet die vorm van een sextet. Ik gaf de voorkeur aan <1 kwatrijn + 1 distychon> die tezamen dus ook zes regels bevatten.

Na het octaaf komt een **chute**, een **plotselinge wending**, een omslagpunt in de inhoud van het gedicht. Op Wikimedia is er meer over te lezen. Hier is de link: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Sonnet>

Dromen en dichten

*Ben een rijmer, meer dan dichter
Schrijf over wat ik heb gedacht
In strofes zijn gedachten lichter
Worden woorden soms ook zacht*

*Verwacht niets van mijn poëzie
Lap ook de regels aan mijn laars
Voor mij is dichten alchemie
Eeuwig zoeken naar iets waars*

*In de bedding van het ritme
Met het oor naar de muziek
In de hemel van wat hit me
Vlieg ik hoog; zit op een piek*

*Ben dan heerlijk weggeweest
Door mijn dromen meegenomen
Ik geniet dan ook het meest
Als de zinnen blijven stromen*

Frits Le Roux, april '22

Bericht uit de Provence (15)

van Jos Bus ('61-'63)

Remco Campert (1929-2022) opent zijn gedicht "Poëzie" met de regels

*De letter verlangt naar woorden
en de witte stilte ertussen
(...)*

Het gedicht verlangt naar de samenhang van letters -> woorden -> regels -> strofen en het is de poëzie die popelend uitziend naar zijn maker, de dichter! * Die heeft nu de taak de poëzie te bedienen van een gedicht. Wat een mooie, originele visie om mee te beginnen.

Je komt altijd wel mensen tegen die je vragen naar *het nut van poëzie*. Het was - en wellicht is nog - een terugkerende kreet in schoolklassen, vooral als een gedicht niet (direct) begrepen wordt. Waarom moeite doen om een gedachte, een bedoeling en vooral de kracht van een metafoer te onderzoeken? En, word ik of wordt de wereld daar beter van?

Ja!!, antwoordde ik dan,

*(...) bij zo heel veel dingen heb ik stilgestaan -
tot ik bij u kwam, o mijn schitterlief,
mijn edelsteenhand, u mijn ogenlief,
mijn vonkend rad, mijn vogel vliegend vuur,
mijn schitterlief van altijddoore duur -*

(...)

*fragment uit: 'k hen mijn oor tegen zooveel stemklokken geleend
uit: Verzen (1890)*

maar een sluitend bewijs kon ik de onwillige oren meestal niet bieden, want wat kún je nog tegen iemand zeggen die niet onder de indruk is van zo'n schoonheid van een regel als die van onze grote **Herman Gorter (1864-1927)**: *mijn schitterlief van altijddoore duur...*

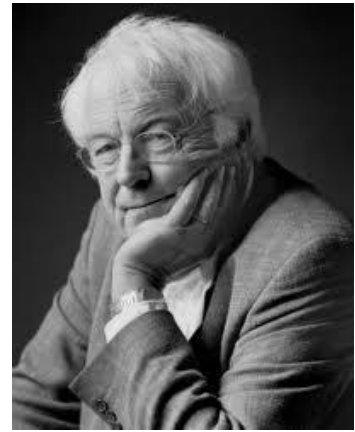
Dan probeerde ik ze enthousiast te overtuigen dat er andere waarden bestaan dan *nut*, ik sprak over schoonheid, verwees naar schitterende woordvondsten, inzichten en gevoelens, van liefde of troost, maar ook dat hielp niet altijd. Wie zich eenmaal op het nut-effect van poëzie of kunst heeft vastgepind, laat zich niet meer gemakkelijk ompraten. De hoop is wachten op een onverwacht moment dat een woord, een zin, een strofe alsnog hun hart zal raken. Die flits!

WIL HET OOIT WEER IETS WORDEN

*Niets bleef over van het oude
buiten, van tuinen, van gras
waar ooit iets gebeurd moet zijn.*

*Wil het ooit weer iets worden
dan zal ik het zo moeten opschrijven
dat ik niet meer hoef
te zoeken, maar kan huilen.*

uit: Alles op de fiets (1969)

Maar waarom alles zo omslachtig zeggen, wordt me tegengeworpen. Kan die dichter niet rechtstreekser zeggen wat ie te melden heeft?

Nee!! want dan staat er niet precies hoe hij zich uit wil drukken om zo dicht mogelijk te komen bij wat hij zichzelf (en daarna eventueel de lezer) te zeggen heeft. En dat is vaak een zoektocht, een poging, een manier om zo dicht mogelijk bij je gevoel of begrip te komen. En dat doet hij vaak in vrij beknopte vorm, het is geen kletskaus.

Kijk maar hierboven: het gedicht van **Rutger Kopland (1934-2012)** zoekt de juiste woorden om een verloren gegane wereld met die voorbije gebeurtenissen achter zich te kunnen laten en omvormen tot een emotie. Daar is niets sentimenteels aan, wel iets fundamenteels.

En **Remco Campert** legt het in deel 2 van zijn gedicht 'Vijfletterwoord' nog maar 's uit:

Om het te maken [*= kunst]
zijn er zo veel manieren
maar het eindigt
van plan of niet
op die ene manier
die alle andere uitsluit
dan pas weet je
dat je het zo wilde
en zegt een ander
dat het kunst is
vijfletterwoord
dat medeklinkt en klinkt

het maaksel zelf
weet niet dat het kunst is
soms voegt een duif
iets aan het standbeeld toe

uit: Dichter (2015)*

Moet je poëzie per se uitleggen? Of een goeie grap van een cabaretier? Heeft een symfonie of een beeldhouwwerk per se een analyse of een toelichting nodig? Zeker kan een aanwezigheid helpen naar meer begrip, maar *per se*, nee (er zijn mensen die vinden dat die kaartjes naast schilderijen in musea wel weg kunnen).

Zoals je gevoel voor humor is ontwikkeld, heeft ook het gevoel voor kunst, dus ook poëzie, een rijpingstijd nodig. Enige remedie: zoeken, lezen en herlezen (hardop als je durft), zoals je ook al luisterend je voorkeuren voor muziek of kijkend je favoriete schilders hebt ontdekt. Soms gaat dat zoals liefde op het eerste gezicht, maar je weet inmiddels maar al te goed dat elke verliefdheid na verloop van enige tijd aan impact kan inboeten.

M. Vasalis (1909-1998) weet: échte liefde rijpt en verdiept:

*In de oudste lagen van mijn ziel,
waar hij van stenen is gemaakt,
bloeit als een gaaf, ontkleurd fossiel
de stenen bloem van uw gelaat.*

*Ik kan mij niet van u bevrijden,
er bloeit niets in mijn steen dan gij.
De oude weelden zijn voorbij
maar niets kan mij meer van u scheiden.*

uit: Vergezichten en gezichten (

Wat zijn elementen of eigenschappen die een gedicht wat sneller behapbaar maken? Herkenbaarheid wordt alom gewaardeerd, ook al is het een droombeeld. En als er dan nog een knipoog humor aan te pas komt, stijgt het gedicht in achting met stip!

Hieronder wordt de draak gestoken met een schoolmeester die even niet in de gaten heeft hoe dicht poëzie tegen de alledaagse werkelijkheid aan kan liggen. Enkele dichters uit de zestiger jaren streefden deze nabijheid en alledaagse zichtbaarheid nadrukkelijk na. Zoals **C. Buddingh' (1918-1985)**, Dordrechter en fan van de plaatselijke voetbalclub D.F.C.

ZO ZIJN ONZE MANIEREN

*op dfc-reünies
hoor je altijd veel sterke verhalen
maar zelden zó sterk en frappant
als dit jaar van leo van bruggen*

*hij (leo) zat op het gymnasium
toen zijn leraar nederlands over
moderne poëzie kwam te praten
en een aantal namen noemde
waaronder ook de naam 'buddingh''*

*'buddingh'', zei leo, 'die ken ik wel:
die zit altijd elke zondag
bij ons op dfc,'*

*waarop de leraar sprak:
'jongen, ga jij de klas maar uit!'*

uit: De wind houdt het droog (1974)

In de poëziehitparade eindigt verdriet dan weer boven vreugde. Leed doet het goed in versvorm, het tracht ons te verzoenen met ons gemeenschappelijk, tragisch, sterfelijk lot. Naast

de herkenning van onze verre van perfecte wereld met oorlog, ziekte en sterven, past het ook bij ons romantische beeld van de zuchtende, zoekende en zwetende kunstenaar.

De 'ik' in het gedicht van **Ingrid Jonker (1933-1965)** volgt een pad vol littekens en hartzeer:

*Waar ik maar ga
ligt een pad voor me open
secur in mijn blik
zoals littekens lopen*

*Hoe de dag ook verblauwt
of opvlamt om mij
ik volg niets dan mijn hartzeer
en het naambord ben jij*

uit: Ik herhaal je (2000), vertaling Gerrit Komrij

Omdat er nogal wat lezers bestaan die zich willen verbinden met de maker van het product, vinden ze het nuttig, misschien wel belangrijk dat ze iets van zijn persoonlijke leven te weten komen. Het kan soms iets toevoegen maar het kan de lezer ook op het verkeerde been zetten. Als je eenmaal gelezen hebt dat de dichter in zijn jeugd hele nare dingen heeft meegemaakt, of onlangs zijn geliefde verloren heeft, loopt de lezer het risico dat te veel een rol te laten spelen bij het lezen, begrijpen en appreciëren van zijn werk. Je kunt jezelf dan de verkeerde richting op sturen. Gevaarlijk dus, want tenslotte moet een kunstwerk volkomen op eigen benen kunnen staan.

Bij het slotgedicht van deze bespiegeling moest ik onwillekeurig denken aan het illustere 'paar apart' Johnny Kraaijkamp & Rijk de Gooyer die in de jaren 60 een vrij populaire televisieshow hadden, waarin vrij vaak een bepaalde rubriek terugkeerde: onder het klanken van een jengelend orgeltje werden een aantal nare situaties opgelepeld, waarna het koppel na de vraag *Liggen zó uw problemen?* onbezorgd en op vrolijk carnavaleske wijze voortgingen met het refrein uit een dertigerjarenhit van Willy Derby:

*Heidewitzka, vooruit geef gas
Al dat getreuzel komt niet meer van pas (...)*

Frank Koenegracht (1945)

heeft gelukkig zijn vrolijke vriend Frank (!?) achter de hand. Als troost, en deze keer ook nog bijna helemaal met rijm en al... dat stellen sommige lezers erg op prijs.

GEDICHT DAT GOED AFLOOPT

*Wanneer je 's avonds laat in bed,
boek in je rechterhand, lul
in je linker de dingen op een rijtje zet
en constateert: nulkomma nul
heb ik bereikt; 't is godverdomme net
alsof mijn huis is scheef gezet.
Of je wakker wordt als een insect
en gele stroop uit al je wonden lekt
maar iedereen gewoon doet
en je groet en het goed
met je meent.
Als je verdroogd op zee drijft
en er is geen hoop meer maar slechts dorst
je laatste beker heb je trillende vermorst
en barsten schieten in de plank
wiens hoofd duikt er dan lachend uit het water
wie zegt er dan: zorgen zijn voor later?
Je vrolijke vriend Frank.
uit: Vroege sneeuw (2003)*

Hopelijk heb ik met deze kleine greep van zeven gedichten ergens één of meer snaren kunnen raken. Misschien smaakt het naar meer. Zo ja, het is nog altijd mogelijk je aan te melden voor mijn wekelijkse poëziebrieven op buswerk@gmail.com. Je bent van harte welkom.

À la prochaine, bon été,

P.S. : Eenieder zal hopelijk begrijpen dat ik vanwege de eenvoud en de leesbaarheid van dit stukje heb gekozen voor het eenzijdige gebruik van mannelijke naamwoorden, zoals dichter, kunstenaar, hij, hem, zijn. Daarmee heb ik uiteraard niemand willen uitsluiten.*

PERSOONLIJK ALS ZODANIG GESPROKEN....

door Harrie de Valk (62-67)

RIJMEN EN DICTEN.....

Hoewel ik in mijn leven heel wat heb af gedicht, zou ik mezelf niet als dichter willen kwalificeren. Okay, ik vind het leuk om bij speciale of feestelijke gelegenheden teksten op rijm te produceren, liefst met een geestige inslag, maar dichter... Ik was vroeger wel al een kei in rijmen. Met Sinterklaas werden mijn verzen elk jaar hogelijk gewaardeerd want ik maakte daar veel werk van. Pas de laatste jaren is daar, net als in het maken van surprises, een beetje de klad gekomen. Maar voor mijn dochter op Curaçao die daar inmiddels al 26 jaar woont, produceer ik nog trouw haar jaarlijkse Sinterklaasgedicht. Familieleden, vrienden en kennissen maakten met graagte misbruik van mijn kwaliteiten als rijmproducent door met regelmaat verzoeken in te dienen tot het maken van een toepasselijk gelegenheidsgedicht of het fatsoeneren van door henzelf geproduceerde, slechtlopende kromrijmen. Eerlijkheidshalve moet ik toegeven dat ik zelden met tegenzin aan hun aanvraag gevolg gaf.

Ook schep ik er genoeg in om af en toe korte, humoristische gedichtjes te maken. Als ik er speciaal voor ga zitten, lukt me dat redelijk. De limerick is daarbij mijn favoriet. Voor nummer 45 produceerde ik er nog een over een *kale poes* waarmee ik mijn bijdrage *Haar, en niet alleen van boven* afsloot.

KALE POES

***Een hippe madam uit Rosmalen
Zat steeds van haar schaamhaar te balen.
Haar manlief vroeg: Snoes,
Wil je zo'n kale poes?
Dan ga 'k er in 't asiel toch een halen!***

Maar om daar nu meteen het etiket 'dichtkunst' op te plakken, vind ik te veel eer. In mijn ogen zijn dichters taalkunstenaars die gedachten, emoties of verlangens in gloedvolle bevoordingen en treffende metaforen weten te vangen. Wat ikzelf produceer op taalgebied, zowel in proza als poëzie, beschouw ik meer als spelen met taal. En dat is vooral een leuk tijdverdrijf.

Die laatste bewering houdt natuurlijk niet in dat het allemaal vrijblijvend is. Zo moet een limerick aan een aantal duidelijke regels voldoen om dit predicaat te mogen voeren. Wie zich daar niet aan houdt, valt als limericker door de mand. Aan de hand van het onderstaande, door mij ter plekke tijdens een radio-uitzending voor schoolkrantredacties in de KRO-studio te Hilversum geproduceerde voorbeeld, zal ik proberen die voorschriften duidelijk te maken.

ORDE

- 1 Een nieuwbakken leraar uit Vorden***
- 2 Was voorstander van vrije orde.***
- 3 Tot Vordense jeugd***
- 4 Hem uiterst verheugd***
- 5 Muurvast aan zijn lessenaar sjerne!***

Een limerick moet dus per se uit vijf regels bestaan, niet één meer of minder. Het rijmschema is A A B B A, d.w.z. de eerste twee regels en de laatste regel dienen op elkaar te rijmen, net als de derde en de vierde.

De eerste regel wordt gebruikt om de persoon of het dier waar het om gaat te introduceren.

Die eerste regel dient ook een plaatsnaam, streek of land van herkomst te vermelden. In het algemeen doet het er niet zo toe om welke plaats het gaat, behalve natuurlijk als dat voor de inhoud van belang is.

De laatste regel bevat de pointe, de clou, vaak een onverwachte wending.

Met het strakke metrum en de voorgeschreven versvoeten willen limerickmakers nogal eens de hand lichten. Aan het ontbreken van die fouten herken je de deskundigheid van de maker. Hieronder nog enkele limericks van eigen hand:

BOEKBINDER

*Een boekbinder uit Overlangen
Heeft zich in zijn werkplaats verhangen
Hij kon 't niet meer aan
Dat hij in zijn baan
Door bindingangst steeds werd bevangen*

HELM

*Een ski-minnend echtpaar uit Voren
Kreeg na de geboorte te horen:
't Was even paniek
Uw kind is uniek
Het is met de (ski-)helm geboren!*

(S)LIMERICK

*Een reisgrage angsthaas uit Dieze,
Steeds bang om de weg te verliezen,
Dacht toen: Maar waarom
Koop ik geen TomTom?
Kan die 't juiste hazenpad kiezen!*

SLOF

*Wanneer bij een leraar uit Gieten
Studenten de klas rap verlieten
Door kruitdampen heen
Wist ieder meteen
Die's weer uit zijn slof aan 't schieten!*

Vanwege het strakke keurslijf is het dus best lastig om een goede limerick te maken. Daardoor kies ik vaak voor een wat lossere vorm met een simpel rijmschema van telkens twee opeenvolgende, rijmende strofen.

OP EEN LUIAARD

*Een hongerige strontvlieg zat
Verlekkerd bij een luiaardgat.
Hij wachtte uren, dagen, weken
En is van honger toen bezweken.
Wacht nooit op luiaards, 't zal u spijten.
Ze zijn te lui zelfs om te schijten!*

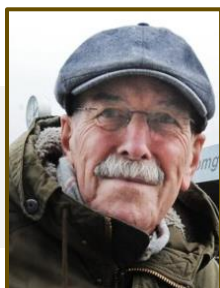
OP EEN KOEKENBAKKER

*Een koekenbakker uit Zuidbroek
Bakte dag en nacht zijn koek.
Hij bakte koeken bij het leven.
Totdat hij erin is gebleven.
De Dood had hem dus mooi te pakken.
Hij had ze ál te bruin gebakken.
Dus hij verdiende wat hij kreeg:
Een koekje van zijn eigen deeg.*

OP EEN ASTRONAUT

*Een astronaut had 't binnenin
Zijn ruimteschip best naar zijn zin.
Maar toen men hem wou ordonneren
Om buiten iets te repareren.
Riep hij met overslaande stem:
Ik weiger buitenwerk met klem.
't Staat duidelijk in mijn database:
Heeft vreselijk last van ruimtevrees!*

Zo weet ik mezelf - en hopelijk ook jullie - aardig te vermaken met het produceren van grappige verzen. Daarbij handhaaf ik onverkort twee regels: Het moet rijmen en de versmaat moet kloppen! In de moderne dichtkunst wordt rijm eigenlijk nauwelijks meer toegepast. Noem me daarom dus maar geen dichter. Persoonlijk als zodanig gesproken stemt de aanduiding *verzenmaker* of *rijmproducent* mij al meer dan tevreden.

Herman Verweij

GEWOON GENIETEN VAN EEN GOED GEDICHT

Op mijn bureau liggen twee dichtbundels voor het grijpen. 'Zo worden jaren tijd' met alle gedichten van Cees Nooteboom en 'Handenvol donker', een bloemlezing met gedichten over de nacht. Dagelijks lees ik hier enkele gedichten uit. Liefst 's morgens als ik nog weinig aan mijn hoofd heb. Een gewone dag een beetje speciaal maken, zoals je bij de koffie appeltaart van AH serveert.

'Wat is het toch dat poëzie zo iets als ontroering kan wekken, dat wil zeggen een soort sprakeloze bewondering die je doet denken: mooi, maar dat is het woord niet.' Een vraag die de in 2012 overleden dichter Rutger Kopland zich stelde om erachter te komen wat een gedicht bij de lezer kan oproepen. Zoals je getroffen kunt zijn door een schilderij of een muziekstuk en woorden probeert te vinden voor wat er met je gebeurt.

Tot de collectie van het Museum van Bommel van Dam behoort '**Even terugschouwen**' van de Vlaamse schilder **Roger Raveel**. Een man in een landschap, op de rug gezien. Een intrigerend werk in opvallende kleuren met verticaal en horizontaal lijnenspel, door een diagonale rij gele tulpen doorbroken. Een doek vol symboliek. Het prikkelt mijn fantasie. Het ontlokt me de uitroep 'Mooi!' Maar waarom vind ik het mooi?

Als liefhebber van het luisterlied bewonder ik Jules de Corte. De blinde bard die in zijn leven een formidabel repertoire bij elkaar componeerde en zong. Een van zijn pareltjes blijft voor mij 'Als je overmorgen oud bent', een schrijnend lied over het moment dat het lijf steeds meer gaat tegensputteren. Dat je afhankelijk wordt van de ander.

Als je overmorgen oud bent
Wie zal dan je bed opmaken
En wie doet je kleine zaken
En wie zorgt er voor je brood
En wie zal er bij je waken
Op de avond voor je dood

En dit zijn de kale woorden. Met de muziek erbij dendert dit lied echt bij me binnen, gooit alle deuren open. https://youtu.be/eoLpgyJOa_I

Mooi? Zeker, maar waarom dicht ik het deze kwalificatie toe? Probeer maar eens aan te geven waarom juist dit lied, dat gedicht of kunstwerk je bij de kladden grijpt.

Opgestaan voor poëzie

Een zwak voor taal hebben voelt als een liefde die schuchter aanvangt. De eerste tekenen openbaarden zich aan de door jeugdpuistjes geplaagde puber, tokkelend op een lesgitaartje. Drie akkoorden volstonden voor een melodietje waarbij ik woorden zocht.

Tot Brel verscheen! Wat een stem, wat een performance. Ik wilde weten wat hij te zeggen had wanneer hij zich in het zweet zong. Daarom kocht ik het epeetje waarop hij in het Nederlands zijn nichtje Rosa bejubelde, de nuttelozen van de nacht observeerde en een ode bracht aan zijn vlakke land. Chansons vertaald door Ernst van Altena. Vooral de tekst van het laatste lied bevat passages waarbij ik de schoonheid van de taal beleefde. Ik kon het toen niet precies benoemen. Betovering, dat was wat er gebeurde.

Wanneer de Noordzee koppig breekt aan hoge duinen
En witte vlokken schuim uiteenslaan op de kruinen
Wanneer de norske vloed beukt aan het zwart basalt
En over dijk en duin de grijze nevel valt

Op de Kweekschool moesten we bij het vak Nederlands eens een gedicht voordragen. Ik koos voor deze liedtekst. Voor mij voelde dat als poëzie. Een dubieuze keuze volgens de leraar. Ja, wat is poëzie? Het is lastig daar een sluitende definitie van te geven. Hagar Peters kiest voor een poëtische omschrijving: 'Dansen is ontstaan uit heel mooi lopen, zingen uit heel mooi praten. Poëzie is 'n manier om heel mooi te kunnen denken.' **Rien Vroegindeweyj** vertolkt zijn visie in een gedicht.

Poëzie is voor mij het verhaal
Dat men mij vroeger vertelde
Van een man die op zijn zolder
Een vliegtuig van beton gebouwd had
En trots tegen iedereen zei
Dat het wel kon vliegen
Maar niet door het dakraam kon

Mijn eerste gedichtenbundel kocht ik in dezelfde periode. 'De sonnetten van de kleine waanzin' van Hans Andreus. Ik was gevallen voor de titel en het oordeel van recensent Dolf Verspoor. 'Het is een van de klassieke monumenten van de moderne Europese letterkunde.' Ik vond de cyclus mooi, maar echt tot me doordringen deed het niet. Toch was ik in mijn

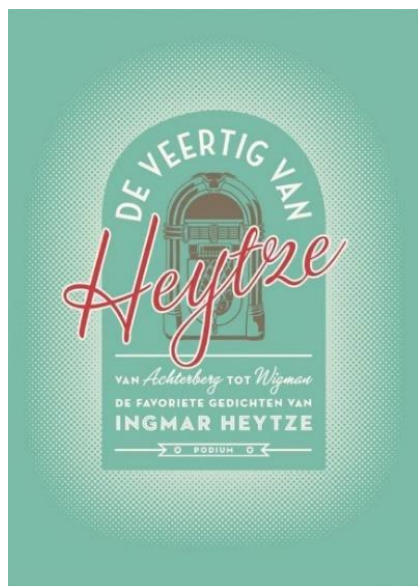
tienertijd wakker geworden en opgestaan voor poëzie. In mijn boekenkast heeft deze eerste aankoop een speciaal plekje. Het betekende immers de start van een zoektocht. Een zoektocht die blijft duren.

De veertig van Heytze

De laatste jaren woedt bij mij het poëzievirus in alle hevigheid. Zeker na de ontdekking van het boekje 'De veertig van Heytze'. Ter illustratie citeer ik hier twee gedichten uit.

In een goed gedicht zit altijd wel een zin die eruit springt, waar je langer bij stil staat. Het raakt je omdat je er je eigen associaties bij krijgt. In 'Verlaten terrein' van Lernert Engelberts vertrouwt de dichter ons toe wat voor hem het mooiste van de kermis is. 'De bleke vierkanten in het gras, / de afdruk die de kermis op de grasmat / van het park achterliet.' Ingmar Heytze zegt in zijn commentaar over dit gedicht: 'Ik ken geen enkel gedicht waarin zo goed verteld wordt wat het bestaan is: verlangen, terugkijken en uitleggen hoe het was.' In de laatste strofe van het gedicht gaat de dichter met zijn zusje terug naar de plek waar de kermis heeft gestaan. Terwijl hij wijst naar het van kleur verschoten gras, vertelt hij waar de draaimolen en de schiettent stonden.

Poëzie verstopt, soms in één regel, een onverwachte wending, een ontspoorde zin, of in een origineel beeld. Zoals in het gedicht 'Ik wil' van Eva Cox waarin ze aangeeft wat ze wenst op haar verjaardag. Een stad wil ze 'met mensen huizen en een plein / een vijver met daarin een zwijn van / steen ...' Dan, bijna ongemerkt, krijgt het lijstje een andere wending en vertelt de dichter wat ze zeker niet wil: 'nee zebrapaden zijn zo dun dat / je hun ribben door het asfalt ziet / en brievenbussen wil ik niet en regen / vuilnisbakken kan ik heel slecht tegen en'. En dan komt, merkt Heytze op, het ergste: 'zich moeten voortplanten, het leed van de wereld vermenigvuldigen in de vorm van baby's.'

Na het lezen van het boekje 'De veertig van Heytze' vatte ik het plan op de inhoud te delen met anderen. Samen genieten van de gedichtenkeuze van Ingmar Heytze en het bijgeleverde commentaar. Ik zocht contact met de Stadsbibliotheek van Venlo.

Twee maanden later vullen vijftien poëziefhebbers het cursuszaaltje van de bieb. Op zo'n hoge respons heb ik niet geteld. Sommigen zijn blanco, nauwelijks bekend met het poëzielandschap. Voor anderen is de ontdekkingstocht al begonnen. Een cursus om de verschillende smaken van poëzie te onderzoeken en zo de eigen smaak te verfijnen. Met 'de veertig van Heytze' als aanjager. Als afsluiting van de cursus zou tijdens de landelijke Poëzieweek de dichter zelf komen opdraven.

De aanpak slaat aan want de meeste deelnemers willen niet stoppen. Gelukkig zijn er nogal wat verrassend originele, ontroerende of ontregelende gedichten geschreven. Een onuitputtelijke bron. Dus besluiten we door te gaan. Met als houvast een uiterst toegankelijk boekje over poëzie, door Ellen Deckwitz geschreven: 'Olijven moet je leren lezen'. Met als subtitel: Een cursus genieten van poëzie. Opnieuw een schot in de roos.

Bronnen:

Ingmar Heytze: *De veertig van Heytze* (2014), uitgeverij Podium. **Rutger Kopland:** *Mooi, maar dat is het woord niet* (1998), uitgeverij G.A. van Oorschot. **Ellen Deckwitz:** *Olijven moet je leren lezen* (2016), uitgeverij Atlas Conta

EEN GEDICHT VAN “WILLEM FREDERIK HERMANS”

door Herman Jansen (62-67)

Een paar jaar geleden nodigden mijn bovenburen mij uit voor een verjaardagsfeest. Hun appartement puilden uit van dertigers waarvan de meesten erg ingenomen leken met hun bestaan en bovendien zeer gemotiveerd om anderen daarvan te overtuigen. Bij mij rees daarover ook geen enkele twijfel getuige hun stemvolume en hun uitmonstering bestaande uit merkkleding en exclusieve klokjes, hoewel de apple watch was oververtegenwoordigd. Ik merkte dat ik me er prima thuis voelde in mijn semiartistieke bejaardenkloffe en de wetenschap dat ik er als pensionado niets te verliezen had. Niemand immers kon zich voor wat betreft leeftijd en historie met mij vergelijken en mij zodoende evenmin de maat nemen. Ik hoorde lichtelijk aangeschoten bankiers op naaldhakken en rood bestifte lippen luidkeels gieren om studentikoze grappen van snelle jongens van de beurs. Zo stond ook mijn buurman op het punt om naar de City (van London) te verhuizen om God mag weten wat te analyseren en te incasseren.

Plots kwam er iemand op het idee ook mij iets te vragen, zoals wie ik was en wat ik deed. Ik vertelde dat ik schilderijen maakte. Verrast staarde hij me een paar tellen aan terwijl zich langzaam een grijns op zijn gezicht ontvouwde. Mentaal stelde ik me in op de ontwikkeling van een enthousiast gesprek over kunst en zin van het bestaan in het algemeen maar geïnteresseerde vragen bleven uit. In plaats daarvan riep hij me triomfantelijk toe: “Wat toevallig zeg! Weet je ik en mijn staf je binnenkort zomaar je werk uit handen kunnen nemen? Over een paar jaar zijn wij in staat om met gebruikmaking van artificiële intelligente op afroep alle denkbare vormen van kunst te produceren!” Ik vond dat het gesprek een onaangename wending had genomen. Of het nu kwam door de boodschap die hij te melden had of door het meedogenloze enthousiasme waarmee hij mijn faillissement aankondigde; overduidelijk was dat een nieuwe generatie resoluut het stokje had overgenomen. Gelukkig hield ik mij nog enigszins staande dankzij de strohalm die ik uit een ver verleden overhield aan mijn interesse voor computertechniek. En tenslotte moest ik het allemaal nog maar eens zien. Het zou vast zo’n vaart niet lopen.

Dat is nu zo’n 4 jaar geleden.

We weten inmiddels dat met behulp van AI de meest bizarre en verrassende beelden worden geproduceerd. Ik maak me er allang niet druk meer over. Wel bezorgd overigens, maar dat is een ander verhaal.

Maar dan stelt Harrie als hoofdredacteur van H3 het thema POEZIE voor. Help! Sinterklaasgedichten gaan mij makkelijk af maar een heus gedicht schrijven?! Nee, dat is mij een brug te ver.

En dan herinner ik mij het gesprek met die AI-man op dat verjaardagsfeest en ineens weet ik wat me te doen staat. En makkelijk dat dat gaat! Een paar tellen later klim ik in Google en vraag zo maar voor de vuist weg: “Schrijf een gedicht van 7 coupletten, vier regels per couplet in de stijl van Willem Frederik Hermans”. (Ik denk dat ik aan hem dacht vanwege onze naamgelijkenis.)

Ik heb niet langer dan een halve minuut hoeven te wachten toen dit op het scherm verscheen:

*Het leven is een eindeloze pijn
Een grijze mist, een duisternis
Geen licht dat door de wolken scheen
Geen hoop op beter, niets dan is*

*De dagen kruipen traag voorbij
Een eentonige routine vol pijn
Geen doel waarnaar ik toe kan streven
Geen zin meer om mezelf te zijn*

*De mensen om me heen zijn leeg
Ze spreken woorden zonder zin
Hun lachen klinkt als schril gekrijs
Een oase van droefheid binnenin*

*De wereld is een grote leugen
Een schemerzone vol bedrog
Geen waarheid die aan het licht komt
Geen reden waarom ik nog beweeg*

*De nacht valt in als een zwart gordijn
Een kille stilte vult de lucht
De dood lijkt me als enige redding
Een einde aan deze eindeloze vlucht*

*Maar toch blijf ik hier maar staan
Als een geketende gevangene
Verlamd door de angst voor vrijheid
Een leven vol pijn en medio *Januario tranquilo* existe en mi*

*Dus blijf ik maar geloven
Dat er meer is dan deze waanzin
Dat er licht is aan het einde van de tunnel
Een sprankje hoop, een nieuw begin*

Wie dit tot de laatste regel heeft gelezen, heeft doorzettingsvermogen want het is taaie stof. En dat nog wel op het niveau van een carnavalskraker. Maar het voldoet wel aan de voorwaarden die ik stelde. Of Hermans zich erin zou herkennen waag ik te betwijfelen maar “iets” van zijn “vibe” zou hij mogelijk toch hebben herkend.

Persoonlijk vind ik het vooral bizar. Bizar dat het klinkt als plastic, terwijl zinnen als deze toch ook voorkomen in gedichten van ‘vles en bloed’. Het is geen pure onzin of nonsens. Maar logisch is het evenmin – hoewel dat voor een gedicht geen vereiste is. Vergeef me dat ik niet de moeite neem om het als een mensen-gedicht te bespreken. Daarvoor is het te oppervlakkig, te voorspelbaar, te hol. Het plagiaat druipt ervan af.

En ik kreeg waarom ik had gevraagd.

Deze opdracht gaf ik ChatGtp zo’n maand geleden. In die ene maand zag ik voorbeelden van het gebruik ervan wat dit luchtballonnetje ver overstijgt en lijkt het gebruik van AI in de wereld van de professionals in die ene maand goeddeels te zijn ingeburgerd. Oud nieuws dus wat ik hier verspreid: conform de positie van mijn generatie!

WAT MEN OOK DOET, DE TIJD VERSTRIJKT.....

*Wat men ook doet,
de tijd verstrijkt
of men zich uitslooft
of de zeilen strijkt,
de tijd verstrijkt.*

Deze tekst hadden wij, Annemiek Peeters en Hans Heemskerk, op de uitnodiging gezet voor een feest ter gelegenheid van ons 50-jarig huwelijk. Annemiek maakte deel uit van de eerste groep meisjes op de Pedagogische Academie Ludgerus in Hilversum.

Een aantal van de meisjes uit deze lichtung (65-70) is nog steeds samen met hun Pabostudent.

Poëzie, poesiealbums, gedichten, impressies op papier, het heeft eigenlijk toch wel mijn hele leven een rol gespeeld.

Als kind heb ik menig versje moeten/mogen opzeggen bij feestelijke gelegenheden in de familie. Als kind had ik de rol van Proloog in een groot toneelstuk op de lagere school.

Eenmaal in Hilversum beland, heeft poëzie een grotere rol gekregen. Ik declameerde graag en zo nu en dan traden Michel Peters (gitaar) en ik op. Gedichten met muzikale ondersteuning. We beleefden daar wel plezier aan. In de eerste jaren op het internaat schreef ik boosheid, verliefdheid, verdriet en geloofstwijfel wel van me af in "gedichten", "gedachten". Het waren de jaren dat ik zoekende was naar geloof en hoe word ik een katholiek onderwijzer of niet? Met een aantal kritische studenten op naar Den Bosch waar rectoren van katholieke kweekscholen bijeen kwamen. Na lang aandringen mochten we aanwezig zijn, maar we mochten niet deelnemen aan de gesprekken. Rector Dickhof was des duivels. Het was de tijd dat het kleine tijdschrift "De jonge kerk" uitkwam en de achterkant vol stond met gedichten. De tijd dat ik meeliep met de Pax Christivoettocht in Den Bosch. Op een van die tochten

ontmoette ik Rien Nout, een dichteres van "Geef op tijd de geest". Zij wilde mijn gedichten wel lezen en er eventueel ook haar mening wel over kwijt. Ik kreeg haar bundel toegezonden en.. bemoedigende reacties.

Omdat ik declameren mooi vond, had ik voor Nederlands een geweldige gedichtenlijst met veelal lange gedichten, als Vrede van Leo Vroman, maar ik hoefde alleen maar het kortste gedicht van Neeltje Maria Min voor te dragen.

Als stamgroepleider en later schoolleider op een openbare Jenaplanschool in Hardenberg heeft poëzie altijd een belangrijke plaats ingenomen.

De poëzieposters van Plint hingen in de school en maakten onderdeel uit van ons programma. Kinderen leerden van activiteiten als schrijven van haiku's, elfjes, naamdichten, klankdichten, rondeels of limericks. En van het drukken van de gedichten met behulp van de drukpers. Ontwerpen van eigen posters met hun zelfgemaakte gedichten. Op de kamer waar ik nu zit hangt nog een haiku van mijn oudste dochter:

*Huishouden, nee, nee
Dat vindt mamma niet zo leuk
Net als afwassen*
Marieke.

En dan al die poesiealbums, stapels. Misschien wel omdat ik voor ieder kind een eigen toepasselijk gedicht of versje schreef.

Nu ligt er in de kamer een groot boek, "Ik wou dat ik een vogel was." (een natuurgedicht voor elke dag van het jaar) En iedere dag leest een van ons een gedicht voor.

Op 6 juni staat dit gedicht van **Jan Hanlo**:

Hans Heemskerck (65-70)

POËZIE, OPSTAND, ONRUSTIGE TIJD EN GEDACHTENKRONKELS.

Gedicht over een Spanjestrijder

*Je vader was allang een statenloze
in 't blijde uur, toen jij het leven zag.
'k Zie hem nog voor jouw wieg staan met zijn broze
gestalte, en ik zie de rode vlag*

*Waarmee hij ver daarvoor vertrok naar Spanje.
Hij was zachtmoedig, doch hij koos voor het front
der strijders tegen 't moordend allemanje.
Verslagen kwam hij terug, dubbel verwond ...*

*Vermomd in jas en een dwaas herenpetje.
Wie hielp een statenloze in die tijd?
Er kwam een nieuw vies woord, een smerig wetje:
't BEVRIENDE staatshoofd en NEUTRALITEIT.*

*Dat woord sloeg klauwen uit: Vermeende vrienden
sloten dat vunze non-agressiepact.
De laffe moordenaars zouden hem vinden.
In '41 is hij opgepakt*

*En naar dat oord gebracht, waar geen verweer is,
Zijn magere hand gebald in macht'loosheid.
Misschien wel door dezelfde louche smeris,
Die bleke burger vol gehoorzaamheid.*

*Je vader was geen vechter, geen gespierde,
Tegen het fascisme stelde hij zich te weer.
Toen jij in '45 vrijheid vierde,
Met al je vriendjes, was hij er niet meer.*

Bron: Joods Monument

We zijn al een aantal weken in Spanje met bijzonder mooi en warm weer. Dagelijks genieten we van strand, zee, rust, wandelingen en ontmoetingen.

Sedert enkele weken verschijnen overal verkiezingsborden en horen we auto's rondrijden met geluidsinstallaties. Er wordt driftig reclame gemaakt door verschillende politieke partijen, die hun kandidaten voor de burgemeestersverkiezingen aanprijzen.

PP, **PSOE**, **Podemos**, **Ciudadanos**, **VOX** en **Más País** zijn enkele van de politieke partijen, plus wat plaatselijke en regionale partijen.

Tijdens een van onze wandelingen hoorden we mensen in de plaatselijke pub, waar we geregeld een cappuccino drinken, over de **PP** praten, waarin voormalig dictator Franco werd geprezen.

Het zette me aan het denken om me eens te verdiepen in deze partij en ik vond de volgende gegevens (Google, Wikipedia):

Partido Popular (afgekort **PP**, 'Volkspartij' in het Spaans) is een Spaanse christendemocratisch-conservatieve politieke partij. De partij werd opgericht als Alianza Popular na de dood van Francisco Franco door diens minister van Binnenlandse Zaken, Manuel Fraga.

Aanvankelijk leidde de partij een bestaan in de marge, besmet als de leiders waren door het verleden.

De naam werd veranderd in Coalición Popular en tenslotte in 1989 in Partido Popular.

Onder zijn opvolger José María Aznar kwam de doorbraak naar het midden. De **PP** is sindsdien met de socialistische Partido Socialista Obrero Español (PSOE) een van de twee grootste partijen

van Spanje. Sinds de laatste verkiezingen voor burgermeester, zelfs de grootste.

Maar eigenlijk is het niet mijn bedoeling om de Spaanse politiek te beschrijven, maar hoe kan na bijna 50 jaar het gedachtengoed van Franco nog zo levend zijn?

Het blijkt dat niet veel Spanjaarden hun echte verleden kennen. Franco's (mis)daden zijn allang grondig door historici uitgespit en gepubliceerd, maar weinig Spanjaarden lezen dit of willen dit lezen. Oorzaak zijn de jarenlange propagandaleugens onder Franco. Daarna een voorzichtig stilzwijgen in het democratische Spanje. Noch op de scholen, noch in de media wil men oude wonden openrijten.

In het tv-programma *Vertel me hoe het was*, ('Cuéntame como pasó') hebben miljoenen Spanjaarden wel iets geleerd over het leven van een doorsnee-familie tijdens de Franco-dictatuur.

Maar ze krijgen nooit te horen, dat Franco ná de Spaanse Burgeroorlog nog eens 40.000 mensen liet doodschieten door executiepelotons en dat duizenden anderen in concentratiekampen omkwamen door honger en ziekte.

Of dat, naast een half miljoen Spanjaarden die in ballingschap gingen, 300.000 anderen hun baan verloren, 'weggezuiverd', waardoor ze honger moesten lijden.

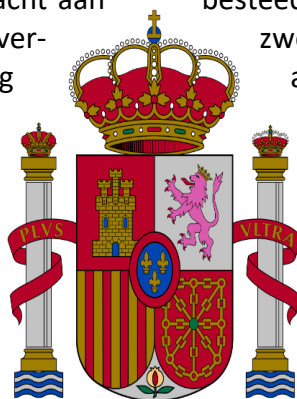
Spanjaarden praten niet graag over het Franco-verleden. De ouderen zouden het liefst vergeten maar ook weer niet. Ze willen niet tot die mensen behoren, die aan de verliezende kant stonden, maar ook niet dat hun vader misschien wel tot de beulen behoorden van Franco of zijn hienlikkers waren.

Nog steeds houden mensen elkaar in de gaten. Kan ik wel alles zeggen?

Op scholen wordt er weinig aandacht aan Francoverleden worden 't liefst ver- De Spaanse democratie is nog jong een groep officieren van de Guar-nenstormt en de parlementsle-Koning Juan Carlos veroordeelt democratie.

Enkele uren na de inval in het form van kapitein-generaal van waarin hij de staatsgreep ver-democratie verder bewandeld

Wapenschild Spanje

besteed. Pijnlijke gebeurtenissen uit het zweg. En toch.

als op 23 februari 1981 plotseling dia Civil 't regeringsgebouw bin-den gijzelt.

de gijzelingsactie en verdedigt de

parlement houdt hij in zijn uni-het leger een toespraak op de tv, oordeelt en dat het pad van de moet worden.

Later stelt premier Zapatero, kleinzoon van een gefusilleerde Franco-tegenstander, een staatscommissie in, voor herdenking aan de slachtoffers, maar echte beslissingen zijn nooit genomen.

Er ontstond een soort van nationale verzoening om te voorkomen dat de overgang van dic-tatuur naar democratie geen onrust zou opleveren.

Het gedachtengoed en achtergronden van de P.P. en de naam Franco en het gedicht hierbo-ven, zijn wel de aanleiding tot een gedachtenkronkel richting mijn verleden op de St. Ludge-rus.

Wij kregen Nederlandse les van dhr. Bijvoet.

Het schrijven van een opstel waarin de naam Jef Last, als vrijwilliger vocht aan de kant van de republikeinen, was een van de onderwerpen.

Voor zover ik al iets afwist van de Spaanse Burgeroorlog en laat staan de naam Jef Last, liet ik me verleiden tot een kritisch ongefundeerd verhaal, waarvoor ik rijkelijk beloond werd met een 1.

Ik kreeg de kast uit gekeerd door dhr. Bijvoet, waar ik het lef vandaan haalde om deze man te bekritisieren. Wim van de Linden onze klassenvertegenwoordiger nam het nog voor me op, maar met weinig succes. Alsnog bedankt Wim.

Nu, na zo vele jaren be kroop me het gevoel, om me toch eens te verdiepen in de naam Jef Last als oud-Spanjestrijder en ik moet tot mijn schande bekennen, dat mijn kritiek ongenuan-ceerd was.

Jef Last. Een korte biografie:

Jef Last is niet in een paar woorden te vangen. Hij verzet zich al heel jong tegen het gegoede burgerlijke milieu waar hij uit voortkwam. Een strenge protestante vader en een katholieke kunstzinnige moeder, maken zijn jeugd niet gemakkelijk. Hij wordt geregeld van school gestuurd en begint zich te interes-seren voor het socialisme en de misstanden bij de arbeiders.

Nadat hij in Engeland en Limburg de wantoestanden had gezien, besluit hij in opstand te komen tegen onderdrukking en uitbuiting van mensen. En dat opstandige houdt hij zijn hele leven vol.

In 1934 ontmoet hij de Franse schrijver André Gide, die met hem eind juni 1936 de beruchte reis naar de Sovjet-Unie maakt. Gide doorziet de poppenkast van de communisten en ergert zich kapot. Maar Last denkt anders en gaat in zijn opstandig verzet tegen onrecht, onmiddel-lijk vechten in de Spaanse Burgeroorlog die net was uitgebroken.

Zowel hij als Gide zagen in de Spaanse Burgeroorlog, het begin van de grote krachtmeting met het fascisme. Jef Last was een van de eerste van de honderden Nederlandse vrijwilligers die aan republikeinse zijde zouden vechten.

Bij terugkeer in Nederland na de tweede wereldoorlog werd hem zijn Nederlandschap afgenomen. Hij werd stateloos. In 1947 kreeg hij dit terug.

Ik heb zijn boek gelezen, De Spaanse Tragedie, waarin hij zijn lotgevallen beschrijft van een soldaat aan het front in Spanje.

Vooraf zijn terugkeer in het Spanje van 1961 maakte indruk. Hij vertelt over zijn republikeinse kameraden na de burgeroorlog en wat er met hen was gebeurd.

Zijn de tijden veranderd?

VAN POEZIEALBUM TOT POËZIE

door Rien Overvelde (59-64)

Mijn eerste kennismaking met poëzie was toen ik amper schrijven kon, een versje schrijven mocht in het poëziealbum van mijn oudere zus. Ik besef opeens dat ik nog vele beginregels weet die variëren van de roosjes die langs de oever bloeiden en het donkergekleurde medelandgenootje die langs het strand liep, tot het beroemde vouwtje in het blad (al voel ik een vouwtje in dit blad...). Meestal stichtelijke versjes in een soms verouderde taal. Toen ik later "groot" was en als onderwijzer een

eigen klas mocht bestieren, werd ik geacht ook in de poëziealbums van de meisjes te schrijven. Ik probeerde altijd iets persoonlijks te maken en omdat ik veel had geoefend met de verplichte sinterklaasgedichten lukte dat aardig. Een voorval is mij altijd bijgebleven....

Het ging om ene Marian en ik had een 6-regelig vers gemaakt waarvan elke regel begon met de letter van haar naam. Een naamdicht dus. De eerste regel ging als volgt: "Moet je mij nu eens zien varen... (ik had een leuk poëzieplaatje van een matroos op een bootje als uitgangspunt genomen). Regel twee weet ik ook: "Als een echte zeematroos... Daarna volgden de letters R-I-A-N voor de overige vier regels. Toen ik een tijd later een versje in het album van een andere leerlinge mocht schrijven, ontdekte ik tot mijn grote verrassing en teleurstelling mijn Marian-vers in het boekje van Trees.

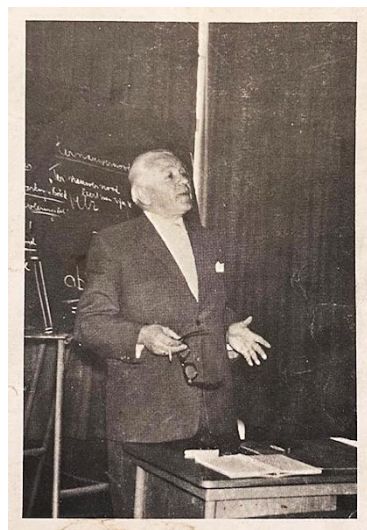

foto Rien Overvelde (1964)

Op de kweekschool was ik in de derde klas lid van de redactie van de Hilversum 3 schoolkrant. Een vast onderdeel was het plaatsen van één of twee gedichten. De voorwaarde was dat het een origineel gedicht was en je mocht het niet anoniem insturen! Menig kwekeling maakte gebruik van deze manier om zijn zielenroerselen te ventileren, maar er stond bijna altijd een pseudoniem onder. Wel werd vermeld dat de naam van de inzender bij de redactie bekend was! Onze hoofdredacteur heeft volop van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Ik had in die tijd ook wel eens de behoefte om mijn talent op prozagebied gestalte te geven, maar het resultaat kwam nooit verder dan de kopijbus.

In de lessen Nederlands kregen we bij de heer **Oomes** ook de theorie van de poëzie. We leerden wat een rijmschema was, de eisen aan een sonnet en dat er altijd een boodschap in moest

zitten. Bij het examen moest je een aantal gedichten uit het hoofd kennen en er kon ook een scriptie gemaakt worden. Als natuurliefhebber koos ik als werktitel: "De natuur in de Nederlandse dichtkunst". Ik spitte vele boekjes en boeken door en koos uit de bruikbare perioden een aantal gedichten om te bespreken. Vooral van de Tachtigers. Op het mondelinge examen is er met geen woord over gesproken!? Toen ik een jaar later tijdens het jubileumfeest van het 40-jarig leraarschap van Dhr. Oomes als troubadour verkleed "Het waren twee Koninghskinderen..." mocht voordragen/zingen, begreep ik waarom in de Middeleeuwse dichtkunst een rijmschema handig kon zijn. Om de lange tekst goed te kunnen onthouden rijmde regel 3 op regel 1 en regel 4 op 2.

Het onderwerp was een universeel thema want enige jaren later hoorde ik op de radio "Running Bear" over twee jonge indianen die elkaar liefhadden, maar ook daar verdrong de jongeling in de rivier. Van de titels van de examengedichten weet ik nog: "De tuinman en de dood" van P. van Eyck, "De moeder de vrouw" van Martinus Nijhoff ("Ik ging naar Bommel om de brug te zien...") en "De laatste brief" ("Een soldaat sliep op zijn overjas...")

Toen ik informatie bij elkaar zocht over het thema "Poëzie" vond ik uit verschillende invalshoeken materiaal. Poëzie beleef je met alle zintuigen. Behalve kijken/lezen naar tekst, kun je ook kijken naar kleuren of luisteren naar muziek. Je moet de Poëzie VOELEN! Behalve een mooi gedicht kan poëzie dus ook een mooi schilderij of muziekstuk zijn. Zelfs een lekkere geur kan je als muziek in de neus klinken!

tekening Frater Hilarius (1964)

Dhr. Oomes heeft bij velen aan de wieg gestaan wat betreft de liefde voor literatuur, dus proza en poëzie. Hij heeft ruim 40 jaren aan de St.-Ludgeruskweekschool gewerkt. Als oud-Ludgeriaan heeft hij tientallen kwekelingen zien komen en gaan. Het blijft voor mij een groot vraagteken waarom er in een levensbeschouwing van hem op het internet met geen woord wordt gerept over zijn leraarschap aan de kweekschool?!

Bij een bezoek aan de EO-studio, de voormalige kweekschool schreef ik volgend gedicht:

Tijd

Tijd van toen is laat.

Lange schaduwen, korte herinneringen.

Tijd is van die andere tijd,

Woorden die al lang verloren gingen.

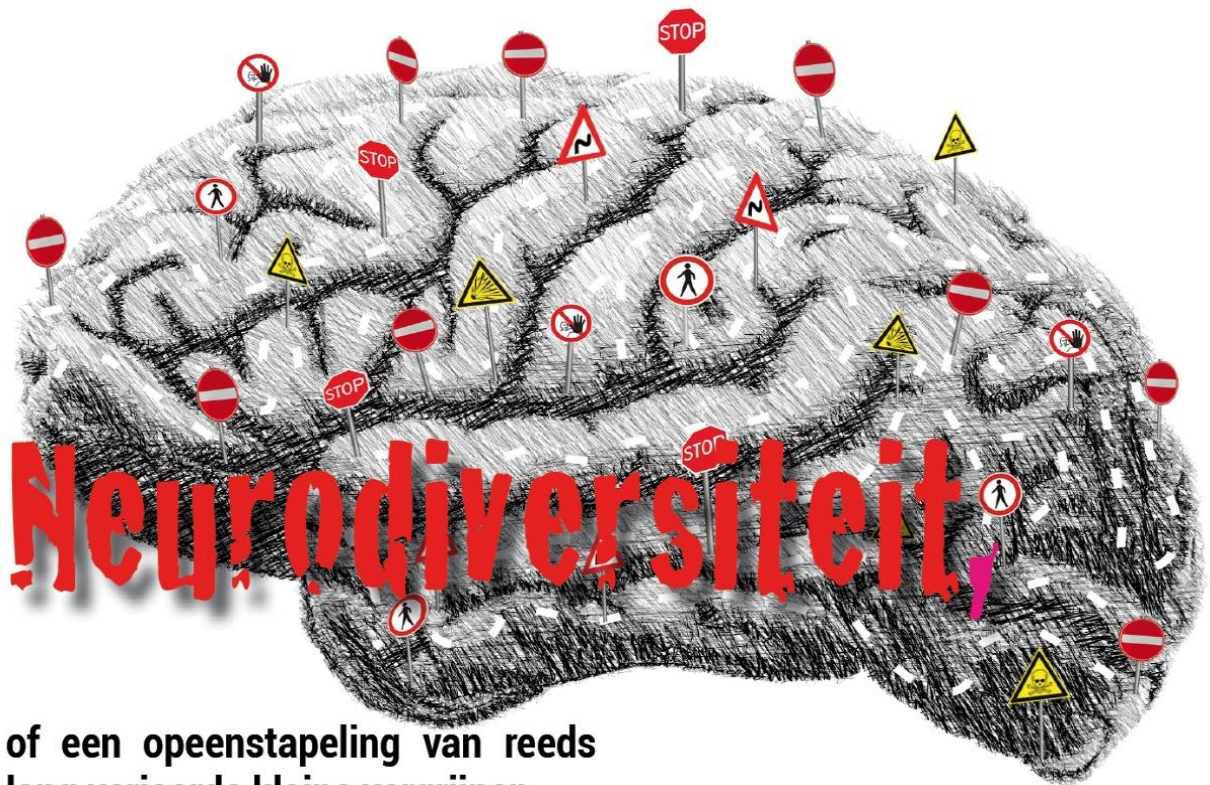
Tijd draait doelloos rond

Herhaalt zichzelf en spreekt met andere mond.

Tijd schiet tekort...

Al opent zij haar armen wijd

Tijd is voorgoed onvoltooid verleden tijd.

of een openstapeling van reeds lang verjaarde kleine vergrijpen

Ik heb nu de leeftijd dat ik soms over mezelf nadenk. Deed ik vroeger veel minder. Zo ontdekte ik dat mijn merkwaardigste beslissing ooit ongetwijfeld die was om onderwijzer te willen worden. Tijdens de vier jaren op de daarvoor bedachte opleiding in het omroepdorp aan de Oude Amersfoortseweg 79, hebben meerdere leraren van dat instituut mij tot andere gedachten proberen te bewegen, maar wonder boven wonder haalde ik er de akte van bekwaamheid als onderwijzer 41A. Vervolgens vertrok ik uit het Gooi met als belangrijkste wens een kunstzinnige beroepsopleiding te gaan volgen. De filmacademie was daarbij favoriet. Die van Amsterdam wees mij echter af en die in Breda zag een beeldhouwer in me.

Niet, nooit voor de klas dus! Tijdens een van de praktijkstages in Bussum zat ik met de leerlingen achter in de klas de les te verkloten, wat de klassenonderwijzer, heel begrijpelijk, deed besluiten een negatief oordeel over mijn aanstaande beroepsvoornemen te geven. Op een andere school maakte ik mee dat de enige daar aanwezige typemachine niet door de onderwijzers, maar slechts door het 'hoofd der school' gebruikt mocht worden. Dit ter illustratie waarom ik na het behalen van de titel 'meester' in de lagere onderwijskunde me voornam nooit voor welke klas dan ook te gaan staan, of zelfs maar in het gezelschap van onderwijzers te willen verkeren.

Op het vier jaar durende Hilversumse avontuur volgde echter een lange vakantie waarin ik enkele weken mocht invallen op een Achterhoeks basisschool. Daar ontdekte ik dat werken met kinderen en het hebben van mijn eigen klasje, in tegenstelling tot de stage-ervaringen tijdens de Hilversumtijd, bijzonder veel voldoening gaf. Aldus meldde ik me aan voor de hoofdakte bij de Rijkskweekschool in Doetinchem waar zowel tempo als niveau een opmerkelijk stuk lager lagen. Ik spijbelde me een slag in de rondte, kocht een elektronisch orgel voor het maken van muziek op bruiloften en partijen (vakkenvullen bestond toen nog niet), haalde uiterst eenvoudig akte 41B, iets wat me bij de Hilversumse apostel der Friezen beslist nooit gelukt zou zijn, en kreeg een baan aan dezelfde school waar ik de lol in het lesgeven had ontdekt.

Gelijktijdig begon ik aan een LO-avondopleiding tekenen op de Doetinchemseweg kweek-school, gevolgd door die voor de bevoegdheid voor het geven van lager onderwijs in het vak handenarbeid om gelijk daarna aan de avondacademie in Arnhem handenarbeid MO te gaan studeren. Binnen de lijntjes kleuren werd daar uiteraard niet onderwezen en vanwege een gebrek aan bevoegde docenten in mijn vak kon het gebeuren dat ik lang voor ik mijn MO A had al terechtkwam op de plek die uitstekend paste bij iemand die de deformatie ADD al zijn hele leven geheel onwetend met zich meesjouwde. Googel de afkorting maar even, ik had er tot zo'n acht jaar geleden nog nooit van gehoord. Uitgezonderd eeuwig en overal te laat komen heb ik vrijwel alle kenmerken. Was en ben nog altijd waar ik verwacht word minstens een half uur te vroeg.

Ik wist me wonderwel prima aan te passen aan dit 'defect', dat ik bij toeval ontdekte omdat een van mijn kinderen en twee kleinkinderen er eveneens mee behept bleken te zijn. ADD was er in mijn ogen zelfs grotendeels debet aan dat ik me ruim achtendertig jaar buitengewoon goed heb geamuseerd met mijn leerlingen op een middelbare school voor havo en vwo. Daar was ik op m'n best wanneer vijftiengig leerlingen in de klas gelijktijdig bezig waren met onder meer de lintzaag, soldeerbouten, boormachines, fototoestellen, Apple-computers, gips en klei, en andere mogelijke creatieve activiteiten. Zet me echter niet voor een fornuis waar ik drie of vier pannetjes in de gaten moet houden! Nog steeds heb ik grote moeite met hiërarchie, behalve natuurlijk als ik zelf baas mocht spelen. Wat ik echter niet deed, want gelukkig had ik op de academie reversibel functioneren aangeleerd, wat me al die jaren in de klas als leraar handenarbeid en later beeldende vorming/ckv uitstekend van pas is gekomen. Alle rectoren die ik al die 38 jaar heb meegemaakt, hadden iets met kunst en zij gaven mij alle vertrouwen en een onontbeerlijke narrenvrijheid.

Bij mij manifesteerde de neurologische afwijking zich vooral in concentratieproblemen - het bijwonen van vergaderingen was een crime - en een wonderlijk slecht kortetermijngeheugen. Dat ik de namen van mijn leerlingen niet kon onthouden, was een steeds terugkerend probleem en dat is het ook altijd gebleven. Tegen dit euvel wapende ik me met allerlei - volkomen legale - trucs: ik maakte van al mijn leerlingen meteen de eerste les een foto voor een eigen kaartsysteem en dankzij de doka, die ik zelfs al in Hilversum had in een van de hokjes naast de eetzaal, wist ik die snel eigenhandig te ontwikkelen en af te drukken. Vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw ging dit digitaal, want gelukkig hoefde ik me nooit te verdiepen in het onbegrijpelijke besturingssysteem van een bekend Windowsmultimiljardair waarvan me de naam even niet te binnen schiet... ik zweer het, echt waar! De daarvoor benodigde digitale kunstjes had ik razendsnel onder de knie dankzij tijdige kennismaking met de 'what you see is what you get'-fruitproducten van Steve Jobs, de oprichter van het meest waardevolle bedrijf ter wereld op dit moment. Sorry, ik kon mijn Apple-obsessie even niet onvermeld laten.

Chaotisch en ongebreideld fantastisch denken - ook twee ADD-kenmerken - leidden tot decennialang intensief werken aan lesopdrachten voor een methode beeldende vorming waarvan ik samen met de leerlingen tot mijn pensionering heb mogen genieten. En nog zet ik af en toe op mijn website janmac.nl een lesje online. Hierover uitwijden zal ik niet omdat deze aflevering van H3 anders te dik zou worden. Mijn meeste lesmateriaal staat trouwens online en dat bestaat beslist niet uit Word-documentjes waarin alleen vermeld wordt wat leer-

lingen moeten leren en aan welke criteria de werkstukken dienen te voldoen (Zoals helaas gebruikelijk in mijn vak, moet ik er bijzeggen.)

Even terug naar de kweek-academie. Vanwege mijn ADD-‘handicap’ kon ik me daar alleen op de been houden bij de logische vakken als wiskunde, natuurkunde, rekenen, Duits en de praktische: muziek, tekenen en handenarbeid waarvan, uiteraard, de laatste twee favoriet waren. Alleen frater Crispinus, god hebbe zijn ziel, zag wonderwel een leraar in me en hij wist zelfs mijn voortijdige verwijdering van het instituut tegen te houden toen ik me weer eens hevig had misdragen. Bij deze toenmalige directeur volgde ik met enkele klasgenoten ook nog extra lessen Duits LO. Als grensbewoner kreeg ik die taal vroeger namelijk ‘papmatig’ binnengeleefd, zeer in tegenstelling tot het voor mij nog steeds problematische Engels en Frans.

De grootste, steeds terugkerende, struikelblokken vormden echter de inhoudvakken aardrijkskunde (topo!) en geschiedenis. Die twee had ik op de mulo mogen inwisselen tegen boekhouden en algebra waarvoor ik toen met twee tienden slaagde. Pedagogiek en aanverwant waren eveneens obstakels vanwege de manier waarop dhr. Verbraak meende deze vakken te moeten onderwijzen. Niet het begrip, maar stomme en volledig achterhaalde ideeën uit het hoofd leren was belangrijk. Iemand weleens iets met ‘Perquin’ gedaan? En leerde je ooit iets met ‘Parreren’?

Mijn pedagogiek- en algemene didactiekdocent aan de avondacademie in Arnhem hield er heel andere ideeën op na en diens lessen resulteerden in het op een na hoogst mogelijke cijfer op mijn MO-B-lijst. Voor deze zachtmoedige docent, mijn absolute favoriet ever en goeroe, die nooit een proefwerk of tentamen gaf, studeerden mijn medestudenten en ik ons uit de naad. Ik las alles wat hij aanraaide, waarbij Humanistic psychology favoriet was. Gelukkig waren de boeken van Carl Rogers ook in het Nederlands beschikbaar. De avondacademie was verder een zegen omdat die - inclusief vakken als didactiek en pedagogiek - geheel op de praktijk was gericht en alle illegale trucs waarvan ik me in Hilversum noodgedwongen moest bedienen hier helemaal overbodig bleken.

Op mijn vraag onlangs aan vriend en klasgenoot Henk Ruijter of ik toen ook al gek was antwoordde die: ‘nog veel gekker.’ Henk vertelde me dat ik tijdens een proefwerk psychologie - of was het pedagogiek? - zijn blaadje van de bank griste en de antwoorden razendsnel overschreef. Was ik helemaal vergeten, net als de meeste andere illegale acties. Zonder Henk B. die bij Frans naast me zat, had ik nooit een voldoende voor dat vak gescoord en hoe ik Engels naar behoren wist af te sluiten is me ontgaan, maar dat zal ook niet volgens de regels zijn geweest. De clou van een Engelse film of de strekking van een Amerikaanse documentaire zonder ondertiteling, bijvoorbeeld over de handel en wandel van aarts-schurk Trump, gaat nu jammer genoeg nog steeds vrijwel volledig aan me voorbij. De (digitale) NRC, die ik spel, houdt me gelukkig overal haarfijn van op de hoogte en mijn lieve vrouw die uitstekend Engels kan, vertaalt indien gewenst, alles bijna lipsynchroon.

Dikke onvoldoendes voor zowel aardrijkskunde als geschiedenis hebben niet kunnen verhinderen dat ik tijdens mijn drie jaren op de lagere school - of heette dat toen al basisschool - ook in die twee vakken altijd met plezier heb lesgegeven. Om me verstaanbaar te maken tijdens mijn drie fietstochten naar Rome of omgekeerd heb ik mezelf gedwongen vijf jaar avondlessen Italiaans te volgen. Uiteraard met niet al te veel succes, maar ik deed het, zoals

alles, zo obsessief dat er genoeg bleef hangen. Onlangs nog heb ik Pinocchio vanuit het Italiaans in het Nedersaksisch vertaald, net als 'De Kleine Prins', maar de laatste vanuit het Nederlands. Mijn MO B wist ik, ondanks de vier of vijf bij Wiebe voor geschiedenis, met een negen voor kunstgeschiedenis af te sluiten, maar mijn topografische kennis is nog steeds zo beroerd dat ik altijd vergezeld van een (Garmin)gps-je op de fiets de wat grotere afstanden afleg.

Mijn CKV-leerlingen op het VWO heb ik kunst leren waarnemen, waarderen en vooral formuleren mede dankzij de natuurkundelessen van frater Reinaldus. Ik destijds, en dat ben ik dus niet vergeten: *'De opwaartse kracht is gelijk aan het gewicht van de verplaatste vloeistof...'*, waarop diens ongeëvenaarde en uiterst leerzame reactie: *'Welke opwaartse kracht!??'*

Docent wiskunde dhr. Roelofse - kijk, zo'n naam vergeet ik na bijna 60 jaar ook niet - wist zijn pupillen te boeien door op het bord begonnen tekeningen van stereometrische modellen op de muur voort te zetten. Van hem heb ik geleerd dat je je leerlingen moet entertainen en er niet vanzelfsprekend vanuit moet gaan dat ze leren leuk vinden.

Hoeveel pagina's heb ik nog Harrie?
Nee, ik stop. Is voor iedereen beter.

Grappig om te weten dat op het bekende, aan het begin genoemde, adres mijn oudste dochter sinds kort werkt als vormgever en filmster, destijds in mijn ogen het meest begerenswaardige beroep.

Jan Verheijen; lichting '63-'67

HET STEEDS KLEINER WORDENDE KLASJE ...

Gijs Eijsink (61-66)

Het kleine klasje. Zo noemde Wiebe ons medio 1966 in het afscheidsboekwerkje van de Ludgerus. We waren de lichting met veel mannen en jongens die in 1945 geboren waren of kort daarvoor. Dat was de oorzaak van een minder groot aanbod. Maar ook, zo schreef hij, "omdat het een telkens weer slinkend groepje" was. Overigens voor wie het niet weet of niet meer weet: Wiebe was Winfridus Brouwer, een frater die journalist was, die geschiedenis gaf en CML (cultuur & maatschappijleer) en die ondanks de omstandigheid dat zijn zwarte habijt tot op zijn sandalen viel, in staat bleek hard door de gangen van onze school te rennen. Later was hij nog eens figurant in een Nederlandse speelfilm, maar toen was hij allang uitgetreden, getrouwd en vader.

Terug naar het kleine klasje van '66. Anno 2022 kreeg het aantal nog in leven zijnde Ludgerianen een fikse knauw toen vrij kort achter elkaar Toon Dekkers (Steenwijk), Matthieu Robeerst (Huizen) en Ad van Oers (Hippolytushoef) naar het hiernamaals vertrokken

waren. “Het is hoog tijd geworden voor een reünie”, appte het vaste organisatiecomité elkaar. Ware woorden, want het kleine klasje werd kleiner en kleiner. De laatste bijeenkomst had plaatsgevonden in 2015 toen de mannen Hilversum aandeden en nog eens samen door het oude gebouw aan de Oude Amersfoortseweg hadden gedwaald, waar tegenwoordig de EO haar programma’s voorbereidt. Sommige zalen, hokken, kamers en lokalen van toen waren er nog, maar een van de lange gangen op de eerste etage, waar Wiebe vroeger altijd op volle snelheid lag, was verdwenen en bij een kantoor getrokken.

De reünie kwam er. Het comité stuurde een mail rond en kreeg van alle kanten respons. Uit Roermond (Ton Krieger), uit Hillegom (Cees Timmermans), uit Nijmegen (Henk Voskuilen), uit Spier (Jos van der Linden) en zelfs uit Oranjestad Aruba. Want voor het eerst meldde Eddy Marchena zich aan voor een reünie van onze lichting 61-66, wat een uniek glansje over het samenzijn legde. Eddy was de paradijsvogel van het kleine klasje. Hij was de ietwat mysterieuze man van de Caraïben. In de jaren 64, 65 was Eddy tevens de gracieuze volleybaler waarvoor Hilversumse jongedames met een zekere gretigheid op donderdagavond een toegangskaartje kochten voor het ExpoCenter. Ze kwamen daar niet om te zien of HIOS (Hard is onze Smash) de volle driepunten zou binnenhalen, nee ze wilden de Arubaanse buitenaanvaller van dichtbij kunnen aanschouwen tijdens de wedstrijden in de overgangsklasse. Dat liefst vier man uit het kleine klasje tot de ambitieuze volleybalploeg behoorden (naast Eddy ook Koos Hoekstra, Henny Claessens en Ton Bieleveldt) boeide die meiden verder niet. Wat ze wellicht wel zagen,

Foto 1

was dat een confrater van Wiebe, een zekere Isidorus, met rekenkundige precisie als coach optrad van de Ludgerianen. Dat was zo uniek dat zelfs de Volkskrant er destijds middels een tweekolommer melding van maakte.

Foto 2

Deventer was de plaats waar de reünie plaats vond. We waren met zijn vijftienen, hoewel het totale gezelschap groter was, omdat sommigen vergezeld werden door hun echtgenote. Samen lunchen in de Worp, samen de IJssel oversteken per pont, samen wandelen in het Bergkwartier o.l.v. een puike gids, gezellig borrelen in een café aan de Brink en tot slot dineren bij St. Maxime. Dat was het programma van het kleine klasje. Fons Amsing (Almelo) deed een diepzinnig welkomstwoord, Joan van de Laar (Vriezenveen) had een onderonsje met Ben Groot Beumer (Raalte) en Piet van Breukelen (Zevenaar); Koos Hoekstra (Bilthoven) liep samen op met Gerard van Gulp (Zwolle) en Hans Kerkhoven (Hedel). Piet Gerritsen (Keijenborg) haalde met ondergetekende (Henge-

lo-O) herinneringen op over de tijd dat ze samen in recreatiezalen partijtjes biljart speelden en tijdens het slotdiner had een deel van het gezelschap geluk met de nabijheid van Gerard Hebben (Zevenaar) die de ene smaakvolle anekdote na de andere uit zijn gevarieerde onderwijs carrière opdiste. Iedere aanwezige verhaalde trouwens over zijn loopbaan, maar ook over vrouw, kinderen en kleinkinderen en over de stand van zaken in medisch opzicht.

Wiebe had het goed gezien. Hij schreef toentertijd dat de klas een slinkend geval was gebleven tot aan het eindexamen aan toe. *“Ou sont les neiges d’antan? Geslonken”*, aldus Wiebe. Dat was toen en dat is nu. Wij van 61-66 ondervinden het elk jaar. We waren met zijn vijftien. Een klein aantal had verstek laten gaan, ze konden niet of wilden niet. Zou er over een jaar of acht nog weer een reünietje in zitten? Laten we het hopen, want het was een aangename middag/vooravond daar in Deventer.

In het hiernamaals waken de jongens die reeds uit de tijd geraakt zijn, over ons. En dat doet vandaaruit ook Wiebe. z

Op de foto's staan, telkens van links naar rechts:

- 1: Eddy Marchena, Fons Amsing, Gerhard Hebben en Joan van de Laar
- 2: Ans Gerritsen, Nel Krieger, Piet Gerritsen, Ton Krieger, Anneke Hoekstra, Gerard van Gulp
- 3: Hans Kerkhoven, Stella en Eddy Marchena.
- 4: Jos van der Linden, Piet Gerritsen, José van der Linden, Piet van Breukelen, Hans Kerkhoven, Joan van de Laar, Ans Gerritsen, Cees Timmermans.
- 5: Koos Hoekstra, Fons Amsing en Ben Groot Beumer
- 6: Jos van der Linden en Henk Voskuilen
- 7: Cees Timmermans en Ben Groot Beumer

LOS PERROS PINTADOS

door Hans Wynants (59-63)

De leukste docent van de Ludgeruskweekschool (op Hilarius na) was naar mijn mening de muziekleraar Jo Bonte. Niet dat je veel van hem opstak. Want hij had de gewoonte om sommige leerlingen die bij hem pianoles kregen, veel te hoog in te schatten. Zo meende hij dat ik muzikaal gezien een uitstekende leerling zou zijn. En dus konden we de grondbeginselen van het notenschrift wel overslaan en meteen beginnen met pianostukken van ingewikkelde jazznummers als 'All the things you are' en 'All of me'. En verbaasd dat hij was dat dat voor mij in het begin veel te hoog gegrepen was. Ik heb dus ook nooit goed noten leren lezen en dus ook nooit behoorlijk piano leren spelen.

Maar ondanks dat was Jo Bonte een van de leukste docenten. Hij was niet zo'n fantastische verteller als Karel Suasso de Lima de Prado, vertellingen die soms het hele lesuur vulden en vermoedelijk ook voor de helft gelogen waren, nee, Jo Bonte was een wat stille man. Als hij jarig was, dan had hij een trommeltje met gevulde koeken meegebracht die hij dan uitdeelde met de woorden dat hij die traktatie van zijn vrouw moest uitdelen. Zo ontkwam hij de uitgebreide felicitaties van zijn leerlingen, want het was allemaal aan zijn vrouw te danken.

Behalve soms te hoog gegrepen pianolessen, leidde hij ook het schoolorkest dat hij 'De bonte honden' (Los perros pintados) noemde. Met mensen als Felix Smeets (trompet) en Jos Driever (klarinet) mensen die wel geleerd hadden noten te lezen. En ik mocht wat op trommels slaan of aan een contrabas plukken. Met dat orkest traden we zelfs op voor de teevee.

Jo Bonte

Jo Bonte kenden we ook in een andere hoedanigheid. Hij speelde basklarinet in het Radio filharmonisch orkest. En die repeteerde vaak in de KRO-studio, op loopafstand van de kweekschool. En daar konden we, de kwekelingen, vaak de repetities bijwonen.

Als basklarinettist had hij bij de meeste stukken niet veel te doen. Maar hij wist precies wanneer hij 'aan de beurt' was om zijn basnoten te laten horen. Bij het begin van het stuk was zijn stoel nog leeg. Maar zonder geluid te maken liep hij op een gegeven moment vanuit de zijkant met zijn koffertje naar zijn stoel. Het orkest speelde gewoon door. Bonte opende zijn koffertje, haalde daar de onderdelen van zijn instrument uit, schroefde ze in elkaar en precies op het moment dat hij 'aan de beurt' was, blies hij zijn partij. Iedereen in het orkest wist dat en ook dat hij nooit te laat klaar was voor zijn partij. Ook de dirigent die daar niets van zei en gewoon door liet spelen.

In de pauze van de repetitie ging het hele orkest naar de kantine van de KRO, want het eten en drinken was daar heel goedkoop en de sfeer was er gezellig. Ook Jo Bonte at daar tussen de middag en soms nam hij zijn vrouw mee. Beiden waren een bekend verschijnsel bij de bediening die ook niet precies wisten wie er nu bij het orkest hoorde en wie niet. Maar ook toen de orkestrepetities niet meer plaats vonden in de KRO-kantine bleef de familie Bonte daar tussen de middag lunchen. Eigenlijk was die kantine alleen voor omroepmedewerkers, maar omdat de bediening Jo en zijn vrouw inmiddels goed kenden, meenden ze dat het omroepmedewerkers waren van een of ander omroepkantoor van de KRO of een andere omroep. Het is zelfs voorgekomen dat ik de familie Bonte met hun kennissen heb zien lunchen, hoewel ze daar eigenlijk niets meer te zoeken hadden. Ik wist dat omdat ik toen bij de KRO werkte, maar nooit heb ik de illegale lunchgewoontes van de familie Bonte verraden.

Oud-collega Dick, destijds medebestuurder van de Jeugdzorgorganisatie 'Parlan', en ik zien elkaar nog regelmatig. Meestal in een gezellige gelegenheid waar we bij een kop koffie, of glas wijn heden en verleden langs laten komen.

De laatste keer was bij 'de Oude Keuken' op het terrein van het voormalige psychiatrisch centrum 'Duin en Bosch'. Op dat prachtige terrein zijn inmiddels huizen gebouwd in de stijl van de gebouwen van het voormalige centrum. Heel mooi, maar onbetaalbaar voor de gemiddelde Castricummer. Dus is het een soort luxe getto voor Amsterdammers geworden. 'De Oude Keuken' is gevestigd in het oude hoofdgebouw en is een leer-werkplek voor jeugdige psychiatrisch patiënten. De uitspanning trekt mede daardoor veel mensen, die een hapje en een drankje willen combineren met een wandeling in de duinen.

Enfin d'jà zaten wij dus!

Op een gegeven moment zegt Dick: "Wij hebben een nieuwe auto." Ik: "Oh, wat voor een?"

Dick: "Een Lynk & Co"

Een Lynk & Co????? Nooit van gehoord. Die naam associeer je toch niet met een automeerk. Ja, met een transportbedrijf, lompen- en metaalhandel, of een louche, tegen crimineel aan familiebedrijfje.

Dick vertelde omstandig hoe het zit met dit merk en deze auto. Waar hij vandaan komt, kwaliteit, alle toeters en bellen die erin zitten, de voorwaarden enzovoort.

Aanleiding voor mij om, thuisgekomen, eens op internet te gaan surfen en daar nog eens het hele, toch wel bijzondere verhaal, door te spitten.

Interessant! Ook al omdat onze eigen auto inmiddels tien jaar oud is en van een goeie slok benzine houdt. Om meerdere redenen wil je daar niet nog heel veel langer mee rijden.

De overweging om eens naar een andere auto te kijken, was al een paar keer langsgekomen. Maar ja, wat dan? Elektrisch?

Daar kom je hooguit 600 km ver mee, om vervolgens acht uur te wachten tot de accu is opgeladen.

Een paar keer per jaar rijden wij 1100 km heen en 1100 km terug naar en van Mayres Savel in Frankrijk. Daar staat een net groot genoeg chaletje, waar we enige maanden per jaar verblijven. De rit doen we in een dag. Dit tot zorg en ongenoegen van vooral onze dochter, die ons al jaren probeert te bewegen om onderweg een hotelletje te nemen. "Leuk toch? Ergens in een dorpje, hotelletje, restaurantje."

Nou dat hebben we, om haar gerust te stellen, een paar keer gedaan. Kom je om 15.30 uur aan in dat *hotelletje*, ga je naar je *kamertje*, brengt daar je *spulletjes* en wandelt vervolgens naar het centrum van het *dorpje* en het *dorpspleintje*. Wat doe je dan? Je gaat op een *terrasje* en neemt een *biertje*. Dan loop je maar een *rondje* over het plein om vervolgens bij weer een terras het volgende biertje te nemen. Dat moet je volhouden tot tenminste 19.00 uur, want dan gaan de restaurants pas open. Ondertussen denk je, "Als we door waren gereden, waren we nu in Savel geweest." Dat zijn we daarna maar weer gaan doen. Met als zoethoudertje voor de kinderen de belofte, dat we een hotel zoeken als we moe worden. Een elektrisch voortgedreven auto verplicht tot een langdurige stop. Dat zou dus wel in de kraam van onze kinderen te pas komen.

De Lynk & Co is evenwel een 'haibrid'. Eet van twee walletjes.

Ik had me vergaand ingelezen in reviews van alle gerenommeerde autoblaadjes en films van proefritten bekeken. De auto komt er in alle beoordelingen in alle opzichten prima uit tevoorschijn.

Nu is het geval, dat wij een schoonzoon hebben (de enige overigens) die alles van auto's weet. Die mensen niet aan hun uiterlijk, maar aan de auto waarin zij rijden, herkent.

Oscar is sinds zijn binnenkomst in ons gezin onze vaste adviseur bij de aankoop van een auto. Ook nu betrokken wij hem bij het lopende keuzeprocess.

Er werd een proefrit aangevraagd, waarvoor ik samen met hem naar Amsterdam ging.

Tot mijn redelijke verbazing, zeker na lezing van de zeer positieve beoordelingen van experts, had hij tijdens het rijden wat stekelige, afkeurende opmerkingen. Ook over zaken waarvoor de auto juist in de reviews werd geroemd. Uiteraard gaf mij dat wel te denken en was er even een wat-nu-situatie.

Op verzoek kwam Dick blijmoedig opdraven. De beste auto die hij tot nu heeft gehad, vertelde hij enthousiast. En toen hij Riet had mee laten rijden om met name het comfort tijdens een lange rit te ervaren, was ook zij verkocht.

Resultaat: de Lynk & Co is besteld.

"Die ouders willen niet luisteren! Dan moeten ze het zelf maar weten."

Vind ik.

Die patiënt was ik.....

Hans de Winther (61-66)

In het Waalre's weekblad schrijft met enige regelmaat mijn vrouwelijk tandarts een column. Een aardige, jonge, geduldige en zeer deskundige dame. Het tegenovergestelde type van mijn eerste tandarts in Hilversum. Daar had ik schrik voor. Een boom van een vent met brede, donker, borstelige wenkbrauwen. Een kind-onvriendelijke, brute, lompe smoelsmid die met barse stem informeerde of ik wist wat een tandenborstel was. 'Poets jij wel dagelijks je tanden, kereltje?' vroeg hij nors. Ik poetste niets behalve de plaat.

Maar Maartje, mijn tandarts, dat is andere koek. Ze geeft je volop de ruimte om het over koetjes en kalfjes te hebben. Toen ik bij mijn laatste bezoek vroeg wanneer haar column weer zou verschijnen, vertelde ze me op een toon waarin ik duidelijk teleurstelling proefde dat het helaas haar laatste column zou worden. Ze had er simpelweg de tijd niet meer voor.

Citaat uit haar laatste column: *'Het blijkt dat het runnen van een groeiend bedrijf, 4 dagen patiënten helpen, 1 dag administratie, 2 uur reistijd per dag, een opleiding, constant vernieuwingen, een geweldige baby en een soort van sociaal leven toch te veel is gebleken. Toen een patiënt vroeg of ik al bezig was met mijn volgende column, gaf ik aan dat het misschien mijn laatste zou worden. Hij vond dat erg jammer en vroeg hoe lang ik ermee bezig was iedere maand. Ik zei 'als ik een goed idee heb ongeveer een uur.' Zijn reactie: 'Ooooo, dat valt toch wel mee?'*

Toen ze bij een vorige behandeling weer spontaan een vrolijk melodietje begon te neuriën informeerde ik, gezien haar muzikale aanleg, of ze bij een koor meezong. 'Zou ik graag willen maar daar kan ik helaas de tijd niet voor vinden.'

Ze is in onze vrienden-en familiekring niet de enige met een dagelijks werkrooster dat uit zijn voegen barst.

Ruim voordat Maartje is geboren, in 1979, had men het ook al druk, was er weinig tijd om tot rust te komen. Vond Herman van Veen.

<https://www.youtube.com/watch?v=fJvCMP90yII>

We gaan nog een paar stapjes terug in de tijd. Eind jaren dertig, vlak voordat onze buurman ons land zou overrompelen.

Over het lamlelijke leven uit die crisistijd vertolken de heren van Theatergroep Flint (Maarten van Roozendaal, Felix Strategier, Egon Kracht en Joeri de Graaf) in het programma Ouwe Meuk IV het lied van de schlemiel.

<https://www.youtube.com/watch?v=S-PYpIRe4MY>

Maartje, mijn tandarts, houdt naar mijn smaak niet genoeg tijd over om echt volop van het leven te genieten. Wellicht dat ze wat heeft aan de goede raad van Dirk Witte. Hij heeft reeds in 1917 een wijze tekst bedacht. Niet alleen de eerste zanger, Jean-Louis Pisuise, was onder de indruk van de tekst. Het lied is een klassieker geworden. o.a. Willy Alberti, Ramses Shaffy, Willem Nijholt, Huub van der Lubbe, Alex Klaasen, Wende Sniijders en Felix Strategier hebben het lied opgenomen in hun repertoire. Ik heb gekozen voor de uitvoering van één van mijn favoriete toonkunstenaars: Ramses Shaffy.

Ramses Shaffy: Mens, durf te leven. (<https://www.youtube.com/watch?v=Ynkxh80UIEI>)

Ik vraag me soms af bij welke beroepen en functies de beoefenaren van die job zich comfortabel voelen. Zou ik opnieuw een keus moeten maken dan denk ik niet direct aan een job voor de klas. Als ik Ton van Haperen (docent Rythovius College te Eersel, publicist) moet geloven is uit Europees onderzoek gebleken dat nergens in Europa het zo rumoerig in de klassen is als in Nederland.

Op achtjarige leeftijd was mijn grootste beroepswens: boer. Die wens is al lang geleden behoorlijk verschrompeld. De romantische boerenhoeve van de opa van mijn vriendje Ton Fennis in Eemnes is veranderd in een industrieel complex, intensieve veehouderij genoemd. Minister-President dan? Ik versta in de verste niet de kunst om voor elke leugen (ik ben de tel kwijt) steeds opnieuw een geitenpaadje te vinden.

Dat Pieter Omtzigt nog steeds in dat dolle politieke circus wil meedraaien begrijp ik niet. Aan zowel Jorritsma als Ollongren heb ik een brief geschreven met een dringend verzoek: "Zoek een functie elders, bijvoorbeeld in Mexico of China. Stel dat minister Dennis Wiersma van Onderwijs er toch niet in slaagt om z'n buien te bedwingen, een job voor mij? Van lumpsumfinanciering krijg ik het zuur in de maag. Zolang bestuurders van onderwijsinstellingen zonder enige kennis van onderwijs mogen bepalen welke richting hun instituut het beste kan kiezen (met als gevolg o.a. de gotspe van het verschijnsel 'zelfsturing door de student') zal ik in die wereld geen plek zoeken. Zolang ruim een kwart van de leerlingen in het basis-en middelbaar onderwijs gebruik maakt van privaat aanvullend onderwijs (veelal gegeven door onbevoegden) is met zo'n functie weinig eer te behalen.

Voetbalscheidsrechter voor de jeugd misschien? Na die ramp in Duitsland met dodelijke afloop tijdens een voetbalwedstrijd voor de jeugd voorlopig even niet. Huisarts wellicht? Net zoals in de bejaardenzorg staan ook de bedenkelijke commerciële bedrijven aan de deur te rammelen van de huisartsenposten. Lijkt me een ongelijke strijd.

Wat dan wel?

Profvoetballer! De laatste wedstrijd waar ik niet langer dan een half uur met krommende tenen naar heb kunnen kijken was de Nederlandse bekerfinale. Een aanfluiting! (Dat neemt niet weg dat ik de kansen voor PSV om volgend jaar landskampioen te worden onder aanvoering van Peter Bosz reëel vind.)

Op de avond van de UEFA Champions League finale was 's avonds bijna geen mens op straat in Eindhoven. Luchtig gekleed fietsten echtgenote en ik richting het Parktheater in Het Lampegat. Op het programma de première van een toneelkomedie van het Nationale Theater. 'Laagland'. In die komedie komen 'projectontwikkelaars en duurzaamheidspredikers lijnrecht tegenover de lokale bevolking te staan.' (met o.a. Mark Rietman, Tamar van den Dop en Joris Smit).

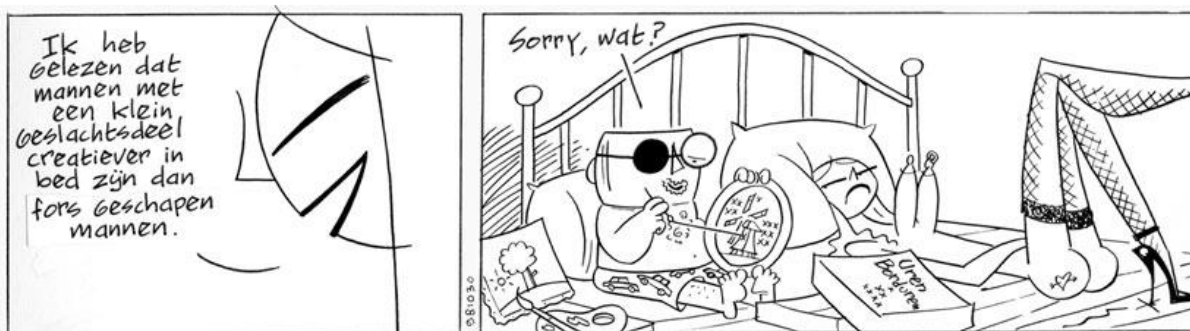
Zelden zo'n indrukwekkende voorstelling meegemaakt.

Mijn Ger nam zich voor om de leden van de Waalrese politiek sterk aan te moedigen deze voorstelling te bezoeken. Na afloop werden we uitgenodigd nader kennis te maken met de cast. De gratis verstrekte bedwelmende prosecco maakte van de nachtelijke fietstocht door de donkere Waalrese bossen een riskante onderneming.

Toen we via omwegen uiteindelijk onze achtertuin vaag in zicht kregen, nam ik een besluit: ik ga me aanmelden bij de toneelacademie in Eindhoven.

Acteur dus. Maar ik twijfel een beetje. Geen doordeweekse dag gaat voorbij zonder dat ik 's morgens ongeduldig mijn lijfblad opensla op zoek naar de cartoon van Peter de Wit (Sigmund, voor degenen die geen VK lezen). Wat hij met een enkel streepje, soms niet groter dan een millimeter, kan bereiken is fabelachtig. Met een enkele pennenstreek voor een wenkbrauw, neusje, haardos, mondhoek creëert hij een rake gemoedstoestand. Een kanjer! Ik zou die job van acteur wellicht kunnen combineren met die van cartoonist.

Voortbestaan H3 gewaarborgd?

door Ton Boogmans???

In vorige afleveringen van H3 is al uitgebreid stilgestaan bij het voortbestaan van ons onvolprezen alumni - wie is er toch met dat woord begonnen - blad. Alle enquêtes en vragenlijsten ten spijt, is er niemand bereid gevonden het stokje van de huidige redactie over te nemen. Kortom, er komt een eind aan al het moois. Zoals de vlag er nu bij hangt wordt nummer 50, wij houden van mooie ronde getallen, het laatste H3 nummer.

Is er dan geen enkele kans dat het onvolprezen blad voortgezet kan worden?

Bestaat er een mogelijkheid om het makkelijker te maken redactionele bijdragen aan te leveren? Ja zeker. We zijn eruit.

Opvolging van de redactie is niet nodig. De redding is nabij en heet AI, Artificial Intelligence.

Ook wel vertaald als KI, Kunstmatige Intelligentie; niet te verwarren met de agrarische variant. Dat er verschil bestaat tussen inseminatie en intelligentie is, lijkt mij, wel duidelijk. Hoewel er misschien mensen zijn waarbij het verstand schijnbaar niet in het hoofd huist.

Koppel AI aan een thema, bijvoorbeeld poëzie en je krijgt AP, Artificial Poetry. De bijdrage van Herman Jansen (pag. 22) bewijst dat het kan. Oké, over kwaliteit

valt te discussiëren, maar ook daar zal in de toekomst aan gesleuteld worden.

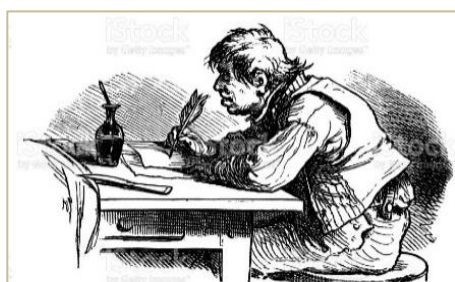
Mogelijkheden te over.

- Zoek een onderwerp of thema.
- Bepaal de doelgroep voor wie het artikel bedoeld is, in ons geval oud-studenten van het Ludgerus, dus niet zo jong meer, bovengemiddeld intelligent, belezen, taalvaardig en spellingsdeskundig. Je gaat bijna denken dat je XAI nodig hebt.
- Vink even aan in welke stijl je het wilt (laten) schrijven? Moet het maatschappelijk verantwoord, filosofisch, historisch, onderhoudend, uitdagend, poëtisch, humoristisch, satirisch of zelfs sarcastisch zijn?
- Bepaal het aantal woorden, druk op de knop van je PC *and Bob's your uncle*, oftewel klaar is Kees. Niet alleen Kees, maar ook Herman, Harrie, Frits, Hans, Wim, Jan, Rien en al die andere potentiële gastredacteuren.

En je bent verzekerd van een bijdrage op hoog niveau.

Geneer je niet voor het op deze wijze in elkaar zetten van een artikel, duizenden leerlingen zijn u voorgegaan!

Voor de redactie is het een uitkomst. Zij kan zich nu richten op zaken die er echt toe doen, zoals gezellig bijbabbelen, en de bijeenkomst- vergaderen kun je het niet meer noemen – afsluiten met een copieuze maaltijd met een goed glas wijn.

Zij hoeft zich niet meer druk te maken over randzaken als kopij en dergelijke. Veelschrijver Frits wordt veel werk uit handen genomen, Harrie vinkt “humoristisch” aan en de anekdotes rollen uit de printer, Herman werkt uitsluitend in opdracht en maakt de meest fantastische werken.

En ik?

Wie zegt er eigenlijk dat ik dit zelf heb geschreven?

Misschien sta ik nu wel in de keuken een copieuze maaltijd voor te bereiden met een glas wijn in de hand.

Als altijd,

Your artificial Tony

TELEVISIE

IK BEN GEEN FREQUENT TV-KIJKER, MAAR ALS IK KIJK, BEN IK ALTIJD ZEER BENIEUWD WAAR HET OVER ZAL GAAN.

DIT KEER HADDEN ZE EEN BEROEMDE SCHRIJFSTER IN HET PROGRAMMA EN HAAR WERD GEVRAAGD NAAR HET ERGSTE DAT ZE ZICH KON VOORSTELLEN.

DAAR SCHROK ZE HEVIG VAN EN ZE MOEST EERST HEEL LANG NADENKEN...

Vooraf:

Gerald B. Janszoon kwam na zijn ontslag in de problemen; hij werd verdacht van doodslag en drugs-handel. Na een korte hechtenis, waarin hij met opmerkelijke verklaringen zijn onschuld trachtte aan te tonen, werd hij op borgtocht vrijgelaten. Ook omdat de officier van justitie de aanklacht tegen Gerald koppelde aan de 'Kill de kerstman' actie, twijfelde Gerald's advocaat aan de bewijsvoering en schakelde hij een privédetective in. Intussen had hij ontdekt dat hij zijn cliënt niet kon vertrouwen. Gerald's vrouw Ingrid, die een theesalon runde in het pand van het slachtoffer, vertelde hem dat haar man, als gevolg van een narcistische stoornis, constant loog. Verder bleek uit het onderzoek van de privédetective dat de dochter van het slachtoffer, Bregje, ook de dader van het delict kon zijn. De advocaat benaderde Bregje die in het warenhuis de toenmalige chef van Gerald was. Zij stemde toe in een afspraak die zou plaatsvinden in Ingrid's theesalon: een pand van het slachtoffer waar op de bovenverdieping de Bond van Marihuana Detaillisten kantoor hield. Al weken werd het pand door de recherche in de gaten gehouden vanwege verdenking van bevoorrading van coffeeshops. De advocaat, die in zijn vrije tijd verhalen schreef, leek zich in zijn zaak te gaan verliezen. En dat al helemaal toen hij constateerde dat hij op de mogelijke dader Bregje verliefd zou kunnen worden.

Aflevering 11.

Ik schrok ervan! Op slag verliefd. Daar leek het wel op. Ik was volledig in de ban van de mooie jonge vrouw die bij mij aan het tafeltje schoof. Ik vergat bijna dat ik haar van alles te vragen had en kon haar nauwelijks nog als mogelijke dader zien. Ik zag slechts dat ze heel bijzonder was, maar vraag me niet waarom! Niet vanwege de blonde krullen en het sexy bloesje dat met een kanten kraagje haar hoofd prachtig deed uitkomen. Nee, het kwam door hoe ze haar woorden uitsprak, waardoor haar zinnen zo zangerig klonken. Toch zei mijn intuïtie dat ik haar niet zomaar kon vertrouwen. Dus werd ik behoedzaam en nam zelfbewust een professionele houding aan. Ze had me, toen ze eenmaal aan het tafeltje zat, de thee aanbevolen die ze in de salon altijd dronk: een vloeibaar extract van de cannabisplant.

Vreemd genoeg was ik daar zonder bedenkingen in meegegaan. Ik nipte voorzichtig aan het warme vocht en observeerde nieuwsgierig de uitdrukking op haar gezicht. Na enkele minuten van koetjes en kalfjes haalde ik mijn lijst met vragen tevoorschijn. Vragen waarover ik lang had nagedacht en die ik in een bepaalde volgorde wilde stellen. Maar daar kwam niets van, ze nam het initiatief van het gesprek van me over.

“Ik kom hier vaak, ik hou van deze salon. De thee is hier heerlijk en ook bijzonder. En bij het slag mensen dat hier komt voel ik me erg thuis. Neem nou hem daar!”

Ze wees naar een veertiger, behept met een flinke bos donkere krullen. Met een brede glimlach fixeerde ze zijn blik en met een knikje liet ze merken dat ze hem kende.

“Dat is een landelijk bekend artiest,” zei ze. “Hij is bevriend met mijn vader.”

De man grijnsde en richtte zijn blik daarna op mij. Een blik waarvan ik zenuwachtig werd.

“Ik hoef u vast niet te vertellen dat mijn vader uit zijn coma is ontwaakt,” vervolgde ze, “ik kom net van hem vandaan.”

Even hield ze in en keek een paar tellen gedachteloos voor zich uit.

“De artsen beweren dat het weer helemaal goed met hem kan komen.”

Ik bleef van haar aanblik onder de indruk, maar probeerde dat te verbergen, mede door mezelf te concentreren op het doel van de ontmoeting.

“U weet waarschijnlijk dat ik de man verdedig die van de aanslag op uw vader verdacht wordt: Gerald Janszoon, uw winkel chef die onlangs bij u zijn ontslag heeft genomen.”

“Ja, daar ben ik door de politie van op de hoogte gesteld. Maar ik zeg u alvast, veel kan ik over hem niet vertellen.”

Ze nipte voorzichtig aan haar thee en liet vervolgens haar blik door de salon glijden: over de tafels, langs de stoelen en voorbij aan de nissen die schuilgingen achter kleurige stoffen in pasteltinten. Ik keek op mijn vragenlijst. De vraag of ze haar vader op die bewuste avond in de Reijgershof naar het tuinhuisje was gevolgd, zou ik als laatste stellen. Ik dacht trouwens niet dat de jonge vrouw die me zo vertrouwensvol aankeek haar vader de fatale klap kon hebben uitgedeeld. Maar ik moest die optie wel openlaten. Als ‘opwarmertje’ wilde ik beginnen met de vraag waarom ze destijds Gerald Janszoon had geschorst? Had ze dat misschien gedaan omdat ze dacht dat hij iets met de Kill de Kerstmanactie te maken had?

Bregje, ik mocht haar tutoyeren, antwoordde zonder aarzeling. Ze had Janszoon geschorst omdat hij er een zootje van maakte. Zijn administratie liep achter en zijn personeelsbeleid stond ter discussie. Daarbij lag hij in scheiding. Ze had hem een pauze gegund om zijn zaken op orde te krijgen. Ze dacht niet dat hij bij die anti-consumptie actie betrokken was.

Ik noteerde dat en ging door naar mijn volgende vraag: waarom had ze op vijftienjarige leeftijd een aanklacht tegen haar vader ingediend? En waarom had ze die daarna weer ingetrokken?

Ze lachte voluit en was duidelijk verrast door mijn vraag. Haar lach bleef als een glimlach op haar gezicht staan. In een flink aantal zinnen zette ze uiteen dat die aangifte voortkwam uit een weddenschap.

“Wij meiden werden soms door jongens omarmd, en daarbij ook nogal eens betast. Als vriendinnen spraken we daar natuurlijk over. En ja, na het overlijden van mijn moeder werd ik door mijn vader vaak overdreven stevig geknuffeld. Stoer als ik was, sloot ik met mijn vriendin de weddenschap af dat ik van zijn knuffelgedrag aangifte durfde te doen!”

Met die aangifte had ze de weddenschap gewonnen. Daarna trok ze de beschuldiging weer in. Meer had zich niet voorgedaan. Ook omdat ze daarna met overgave vertelde hoeveel ze van haar vader hield, vroeg ik daar niet meteen op door; het kon waar zijn. Ze noemde hem een vooruitstrevend man die grenzen wilde verleggen.

“Dat hij bij zijn therapieën softdrugs gebruikt, wil nog niet zeggen dat hij bij die handel betrokken is!”

Ongevraagd kaartte ze dat onderwerp aan. Dat verbaasde me, waarom deed ze dat? Ze kwalificeerde het drugsbeleid van de overheid als hypocriet. Het gebruik ervan toestaan en de leverantie strafbaar houden, vond ze ‘van de gekke’. Bregje had plezier in haar beweringen en begon me uit te dagen met haar in discussie te gaan. Hoewel ze me intrigeerde, kwam ik haar daar niet in tegemoet. Ik wilde wel wat anders van haar weten: hoe had deze levendige vrouw ooit voor het gortdroge beroep van accountant kunnen kiezen? En dat vroeg ik haar.

“Niets is mooier dan geldstromen volgen en analyseren. Als je daarop een goed beleid ontwikkelt, wordt je dat altijd in dank afgenomen. Maar niet door ‘vlinderstrik Janszoon’, die had het niet zo op met wat ik voorstelde. Hij werkte me ook duidelijk tegen!”

Ze vertelde dat het voor haar niet gemakkelijk was geweest om van de oude vriend van haar vader de baas te zijn. Daar had ze met haar vader wel over gesproken.

“Heeft je vader je toen ook verteld dat Gerald Janszoon zijn jeugdliefde heeft ingepikt? En dat deze jeugdliefde nu de vrouw van de verdachte is en ook de uitbaatster van deze salon?”

Bregjes gezicht vertoonde, dat meende ik te zien, een gespeelde verbazing. Ze nam een slokje van haar thee waarvan de geuren mijn zinnen prikkelden. Dat stimuleerde me om stevig door te vragen.

“En weet je ook dat jouw vader de eigenaar van dit pand is en waarschijnlijk een relatie onderhoudt met zijn vroegere geliefde? “

Bregje zei niets. Haar blik gleed weer de salon in en bleef hangen bij de artiest met het krullende haar. Ze liet hem opnieuw een liefvallige glimlach zien. Daarna keek ze me aan en antwoordde toen heel beheerst. Natuurlijk wist ze alles over haar vaders bezittingen, ze deed zijn boekhouding! Maar zijn privéleven ging haar niets aan, daar kon ze me ook weinig over vertellen. Dat geloofde ik niet, maar ik liet het erbij. Eerst moest ik heel andere dingen van haar weten.

“Die bewuste avond, na de vergadering op de Reijgershof, heb je toen toevallig gezien of je vader naar het tuinhuisje is gelopen? Heb je gezien of iemand hem daar heeft gevolgd? ”

“Wat wil je in godsnaam? Ga je me verhoren? Ik dacht dat je iets over Janszoon wilde weten, of dat je mij misschien wilde kennen. Maar dan moet je uitkijken met wat je vraagt beste man, anders is deze date zo voorbij!”

Ze nipte weer aan haar thee. Langdurig nu. Ook ik nam een slok van het kruidige vocht en verslikte me er bijna in. Dat leverde me een meewarige blik op. Maar ik was tevreden, ik had mijn vragen gesteld. Veel was ik overigens niet te weten gekomen. Na een beleefde verontschuldiging voor mijn directheid, zei ik haar graag nog eens in een andere omgeving te ontmoeten. Bijvoorbeeld bij een bezoekje aan de schouwburg. Ze keek me vreemd en verbaasd aan. Meteen besepte ik dat ik me met mijn aanbod in een moeilijk parket bracht. Deze mooie jonge vrouw kon nog steeds een verdachte zijn. Ik stond op en wachtte niet op haar antwoord. Ik zei dat ik haar nog zou bellen. Gehaast liep ik bij het tafeltje weg. Bij de deur zag ik dat mijn stoel in beslag werd genomen door de bekende van haar vader, de artiest met het hoofd vol krullen.

Ik moet bekennen dat de ontmoeting met Bregje de Wit iets met me deed. Ik was onder de indruk van haar optreden en was geboeid door haar stem. En ook het gemak waarmee ze mijn vragen beantwoordde, bleef me bij. Nu, op mijn flat, terwijl ik over de zaak Janszoon nadenk, laat die ontmoeting me nog niet los. Eigenlijk had ik ons gesprek slechts in een paar zinnen willen vastleggen en me daarna richten op wat ik 's avonds altijd doe: mijn fantasie de vrije loop laten en verder werken aan het korte verhaal dat ik aan het schrijven ben. Een verhaal over iemand die honds verslaafd is aan het scherpje van zijn mobiel. Iemand die moet communiceren om zichzelf staande te houden. Hoe dat verhaal gaat aflopen, weet ik nog niet. Ik weet wel dat ik daar nu niet over kan nadenken. Bregje de Wit houdt me bezig, en natuurlijk de zaak Janszoon, waar ze misschien bij betrokken is. Mijn verslag over deze zaak gaat nu niet meer alleen over deze zaak, maar het gaat nu opeens ook over mij! Over de gevoelens die de dochter van het slachtoffer, die heel goed de dader kan zijn, bij me oproept! Als ik me aan mijn gevoel overgeef, wat ik het liefst zou willen, dreig ik mijn beëdigde verplichtingen uit het oog te verliezen. Misschien is het dus toch maar beter om de zaak over te dragen aan mijn kantoorgenoot Lukas. Daar dacht ik die avond lang over na. Maar bij een stevige borrel heb ik toen besloten dat besluit pas na goede nachtrust te nemen.

Van die goede nachtrust kwam niets terecht. Ik bleef maar rondjes draaien in mijn gedachten. Ik kon en mocht niet verliefd worden op een directbetrokkene in een zaak. Ik dacht aan de hoon die mij ten deel zou vallen bij mijn collega's. Ik moest Bregje de Wit als mogelijke verovering uit mijn hoofd zetten en ophouden over haar te dromen. De gedachte dat ze in mijn verslaggeving een rol zou blijven spelen, maakte me echter onrustig. En dat hield me uit

mijn slaap. Bij het opstaan wist ik nog steeds niet of ik de zaak Janszoon uit handen zou geven. Maar gelukkig kon dat die ochtend ook helemaal niet. Er waren te veel dingen die speelden en om mijn aandacht vroegen. De afspraak met Ingrid, waarbij Gerald misschien aanwezig was, stond op de agenda. En mijn privédetective Douglas kwam me bijpraten over zijn bevindingen. Ook waren van het O.M enkele stukken binnengekomen waarop ik moest reageren. Gelukkig had ik die dag dus veel te doen, en dat hielp om het onderwerp van mijn verlangen naar de achtergrond te schuiven.

Ingrid kwam op de afgesproken tijd mijn kantoor binnen. Ik had me een voorstelling van haar gemaakt en verwachtte een vlot geklede oudere dame. En dat was ze ook; haar kleurige blouse hing losjes over haar jeans. Maar ze was alleen. Gerald had om onduidelijke reden afgezien om met haar mee te komen. Ze kwam net van het ziekenhuis waar ze Markus had bezocht. Die kon nog niet praten, maar was duidelijk blij geweest haar te zien. Zelfverzekerd nam ze in een van de twee bezoekers fauteuils plaats. Nadat ik de koffie had ingeschonken en na wat formele zinnen, nam zij parmantig het woord.

“Ik weet wat u mij wilt vragen! U wilt weten of ik in Thailand die partij marihuana met de vracht van Gerald mee naar Nederland heb gesmokkeld!”

Dat beaamde ik. Ik formuleerde de vraag iets anders en wachtte af.

“Nou, dat heb ik inderdaad gedaan!”

Vol overtuiging gooide ze die woorden eruit!

“En ik ben hier om daar een verklaring over af te leggen. Ik had die cannabis nodig als grondstof voor een van mijn favoriete theeën. Knap vervelend dat ze die partij hebben onderschept, dat had ik niet voorzien. Zegt u maar wat er in mijn verklaring moet staan!”

Op een spontane bekentenis van Ingrid had ik niet gerekend. Het ontlastte Gerald van de beschuldiging van drugshandel. Daar zou het O.M. van opkijken. Ik stelde in paar zinnen een verklaring op en liet haar die ondertekenen. Toch vertrouwde ik haar niet. Verklaarde ze het om de verdenking van haar salon af te wentelen? Of nam ze Gerald in bescherming? Dat ze direct na haar terugkomst uit Duitsland als eerste Markus had bezocht, riep bij mij ook vragen op. Maar wat ik haar ook vroeg, ik kreeg geen duidelijke antwoorden. Ze lachte mijn vragen met een paar fraaie schimmige zinnen luchtig weg. Daar moest ik het maar mee doen. Ze vond dat ze met haar ruimhartige bekentenis al ver genoeg was gegaan. Wel vroeg ze me of ze ook van mijn diensten gebruik kon maken. Ik meldde dat ik in deze zaak geen twee cliënten kon bijstaan en verwees haar door naar mijn kantoorgenoot Lukas. Daarna stond ze lichtvoetig en zelfverzekerd op. Bij de deur botste ze tegen Douglas, die haar verbaasd opving. Ze keek lacherig naar me om en deed de deur toen behoedzaam achter zich dicht.

Mijn privédetective nam plaats in de door Ingrid verwarmde stoel. Daar maakte hij een opmerking over waar ik niet op reageerde. Na hem en ook mezelf opnieuw koffie ingeschonken te hebben, deed hij uitvoerig verslag van zijn bevindingen.

“Markus heeft financiële belangen in de Reijgershof! Het zit zo: de voormalige boerderij was het eigendom van zijn schoonouders. Bij de inrichting van het recreatiegebied Gaasperplas werd de familie gedwongen hun land aan de gemeente te verkopen! Nadat zijn schoonouders, die al op leeftijd waren, kwamen te overlijden, erfden de twee dochters een perceel met huis en schuren. Een van de dochters ontwikkelde daarop toen een spiritueel centrum. Markus, getrouwd met de andere, werd na het overlijden van zijn vrouw door erfenis mede-eigenaar van dat centrum!”

Douglas keek me met zijn vertrouwde ingehouden glimlach aan. Hij beweerde dat onenigheid over de exploitatie van het centrum aanleiding tot de strafdaad kon zijn geweest. De

schoonzus van Markus was volgens hem een uitgekookt krenge en tot van alles in staat. Ik slikte iets weg? Had de dochter van Markus, die sterk betrokken was bij het centrum, geweten dat daar mogelijke problemen speelden? Wat voor soort relatie had het nichtje Bregje met haar tante? Had ik met een familiedrama te maken waarin Gerald bij toeval verzeild raakte?

Wordt vervolgd

KORTE BERICHTEN

verzameld door de redactie

HET LUDGERPAD (speciaal voor wandelfanaten)

Het Ludgerpad, waarover wij al eerder berichtten, is nu bewegwijzerd met paarse bordjes. Voor de nevenroutes zijn er gele bordjes. Op een aantal informatiepanelen langs de 93 kilometer lange route worden enkele bijzondere plekken uitgelicht. Maar zonder brochure loop je toch veel informatie mis. Bovendien is op een klein aantal plaatsen de aanduiding van de route nog niet helemaal duidelijk. De kaartjes in de brochure bieden dan steun omdat de hele hoofdroute en de nevenroutes erin staan. De route kan overigens ook grotendeels per fiets worden afgelegd.

De VVV's in de Achterhoek kunnen nu de brochures aanschaffen, of hebben dat al gedaan. Ook bij Museum Smedekinck heeft men de brochures voorradig. En ook bij de Ludgerkring hebben ze in Doetinchem een aantal boekjes voor de verkoop. De aanbevolen verkoopprijs is € 5,95. Als je bij de Ludgerkring een boekje bestelt, wordt de prijs € 10,50 vanwege de verzendkosten. Je kunt bestellen via een mail aan e.ivals@ludgerkring.nl.

(informatie overgenomen uit het contactblad van de Ludgerkring)

VERHUISBERICHT

Vanaf 26 juni 2023

" Huize Avondrood a/d IJssel "

Noorderhavenkade 23
7202 DL Zutphen

Mies
miesvandervelde@gmail.com
06-12330771

Wim
wimkoppen46@gmail.com
06-37657128

NAGEKOMEN INZENDING

Herman Verweij stuurde achteraf nog een aanvulling voor zijn bijdrage. Herman verwoordt daarin zó goed hoe bedachtzaam, zorgvuldig maar toch weifelend dichters te werk gaan bij de totstandkoming van hun verzen, dat dit resultaat jullie niet onthouden mocht worden.. Om niet weer allerlei aanpassingen te moeten verrichten in de volgorde van de inzendingen, plaatsen we dit pareltje maar aan het slot van deze editie, als poëtische uitsmijter!

Misschien

Eerst het voorval, een klein moment
van regendruppels elkaar ontmoetend
op een raam
of een vallend blad, dat
ingeklemd tussen twee stiltes
de aandacht trekt.

Als het blad blijft dwarrelen in het hoofd,
(het vallend blad uit strofe een)
vertelt het, niet met zoveel woorden:
ik pas in een gedicht.

Als het vederlichte zwaarder wordt,
hem van het werk houdt,
begint de tocht.

Een reis langs randen zacht
en transparant de kern;
zo vangt hij vallend blad,
hoort hoe het aarde raakt,
voelt woorden op de tast
en kijkt -met timmermansoog-
of alles past
binnen de lijnen.

Als hij er iets in ziet,
bergt hij het in een la,
erboven staat:
misschien.

De volgende Hilversum 3 mag eind september 2023 worden verwacht

